İlahiyat Araştırmalarında Veri Taraması

Veri Tabanları – Kütüphaneler – Atıf Dizinleri

Harun Bekiroğlu - Talip Tuğrul

OKU OKUT
YAYINLARI

İLAHİYAT ARAŞTIRMALARINDA VERİ TARAMASI

Veri Tabanları - Kütüphaneler - Atıf Dizinleri

Harun BEKİROĞLU – Talip TUĞRUL

Oku Okut Yayınları
yayin.okuokut.org

Yayınevi | Publisher: Oku Okut Yayınları | Oku Okut Publishing
Yıldırım Beyazıt Mah. Fatih Cad. No. 8/2 06760 Ankara, Türkiye
https://yayin.okuokut.org | yayin@okuokut.org
Sertifika No | Certificate Number: 49846

Yayın No | Publication Number: 10
Akademik Yazım ve Yayın Dizisi | The Series of Academic Writing and Publishing: 2
ISBN: 978-605-74416-9-0
Kitap Adı | Book Title: İlahiyat Araştırmalarında Veri Taraması: Veri Tabanları – Kütüphaneler - Atıf Dizinleri
Çeviri Adı | Translated Title: Data Search in Theological Researches: Databases, Libraries and Citation Indexes
Yazar | Author: Harun BEKİROĞLU ORCID: 0000-0001-6815-8312
Talip TUĞRUL ORCID: 0000-0002-2946-8948
Dizi Editörü | Series Editor: Abdullah DEMİR ORCID: 0000-0001-7825-6573

Yayın Türü | Publication Type: E-Kitap | eBook
Basım Tarihi | Publication Date: 25 Aralık | Dec 2021
Yayım Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Yayımlandığı Ortam | Publishing Format: PDF
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm
Sayfa Sayısı | Pages: 87

Bekiroğlu, Harun / Tuğrul, Talip
İlahiyat Araştırmalarında Veri Taraması: Veri Tabanları – Kütüphaneler - Atıf Dizinleri / Bekiroğlu, Harun / Tuğrul, Talip. – Ankara : Oku Okut Yayınları, 2021.
87 s. ; 16 x 24 cm. - (Oku Okut Yayınları ; 10. Akademik Yazım ve Yayın Dizisi; 2)
Kaynakça
ISBN: 978-605-74416-9-0

Atıf Bilgisi | Cite as: Bekiroğlu, Harun - Tuğrul, Talip. *İlahiyat Araştırmalarında Veri Taraması: Veri Tabanları, Kütüphaneler ve Atıf Dizinleri*. Ed. Abdullah Demir. PDF: Oku Okut Yayınları, 2021.

ÖZET

İlahiyat Araştırmalarında Veri Taraması:
Veri Tabanları - Kütüphaneler - Atıf Dizinleri

Bu çalışma, İslami ilimler özelinde ön plana çıkan ulusal ve uluslararası veri tabanlarını, kütüphaneleri ve atıf tespit eden dijital mecraları tanıtmayı amaçlamıştır. Bunlarla birlikte atıf üzerindeki veri tabanları da araştırmanın içerisine dâhil edilmiştir. Literatür taraması, akademik çalışmanın sacayaklarından birisidir. Günümüzde literatür taraması genellikle sanal ortamlardaki veri tabanları ile yapılmaktadır. İslami ilimlerin tüm disiplinlerine ait literatürü, ayrıntılarıyla barındıran tek bir veri tabanı mevcut değildir. Birden çok veri tabanı araması ile daha kapsamlı bir literatüre ulaşılması mümkün olacaktır. Ancak önümüzdeki gelişmeler, veri tabanlarının gün geçtikçe kapsamlarını büyüteceklerini göstermektedir. Bu kapsamda klasik kaynaklar, yazmalar, tarihsel kayıtlar, arşiv ve siciller, güncel çalışmalar (kitap, tez, makaleler), akademik ve popüler dergiler, görsel malzemeler (afişler, kartpostallar, pullar vs.), sesli ve görüntülü kayıtlar, gazeteler, bütünüyle dijital ortama aktarılarak bu veri tabanlarının bünyesine kullanıcıların hizmetine sunulacaktır. İslami ilimler akademyası hızlı bir şekilde dijitalleşmektedir. Birçok elektronik ilmi program da gelişimini sürdürmektedir. Araştırmamız, Türkiye İlahiyat ve İslami ilimler fakültelerinin sıklıkla kullanması gereken veri tabanlarının tanıtılmasıyla sınırlandırılmıştır. Özellikle literatür taraması ve lisansüstü eğitime başlayanların görmesi ve bilmesi gereken sitelerin tanıtılması da amaçlanmıştır. Çalışmamızda İslami ilimler alanında yaygın olarak bilinen veri tabanları ve kütüphanelerin web sayfalarından tanıtıcı bilgiler alınarak ilgili veri tabanları tanıtılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra "İlahiyat alanında dijital bir ortamda veya veri tabanında yer alan bir tez, makale, dergi nasıl aranır? Nasıl bulunur? Nerede bulunur?" sorularının cevapları verilmeye çalışılmış, uygulamalı olarak da gösterilmiştir. Uygulamalar gösterilirken her bir dizin, veri tabanı ve kütüphanenin dikkat edilmesi gereken tarafına dair ekran görüntüleri alınarak konu teyit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

- İlahiyat
- Bilimsel Araştırma Teknikleri
- Dijital Kütüphane
- Araştırma Metotları
- Veri Tabanları
- Dizin ve İndeksler

SUMMARY

Data Search in Theological Researches: Databases – Libraries - Citation Indexes

This study is aimed to introduce national and international databases which stand out specifically in the Islamic sciences, libraries and digital media that identifies citation. Moreover, databases on citation are also included in the research. The literature review is one of the pillars of academic work. Nowadays, literature review is made mostly with databases in virtual environments that can be accessed via internet. There is not a single database which contains the literature of all disciplines of Islamic sciences in detail. It will be possible to reach a more comprehensive literature with multiple database searches. However, the upcoming developments show that databases will expand their scope day by day. In this context, classical sources, manuscripts, historical records, archives and registers, current studies (books, theses, articles), academic and popular magazines, visual materials (posters, postcards, stamps, etc.), audio and video records, newspapers, will be completely transferred to the digital media and made available to the users within the scope of these databases. Islamic sciences academia is rapidly digitalizing. Much electronic scientific software continues to develop. Our study is limited by the introduction of the databases which has been used frequently in Turkey Theology and Islamic Studies faculties. Especially it is aimed to introduce literature review and the websites that fresh postgraduates should see and know. In this study, relevant databases are introduced by obtaining introductory information from the official web sites of databases and libraries widely known in the Islamic sciences field. Moreover, the answers of the following questions were tried to be given and demonstrated in practice: “How to search for a thesis, article, and journal in a digital environment or database in the field of Theology? How is it found? Where is it located?” While demonstrating the application, database and the part of the library that needs attention has been confirmed with the screenshots of each directory.

Keywords:

Theology
Scientific Research Techniques
Research Methods
Databases and Indexes

YAZAR HAKKINDA

Harun BEKİROĞLU Elazığ'da dünyaya geldi (1983). Malatya İmam-Hatip Lisesini bitirdi (1999). Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu (2003). Yüksek lisans öğrenimini, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Tefsir Bilim Dalında *Nesefî Tefsirinde İ'cazu'l-Kur'an* konulu teziyle (2005), Doktora öğrenimini ise aynı alanda Selçuk Üniversitesi *el-Burhân ve el-İtkân Adlı Eserlerin Tefsir Metodolojisi Bakımından Değerlendirilmesi* konulu teziyle tamamladı (2012). DİB Pendik Haseki Eğitim Merkezinden mezun oldu (2009). 2010 yılında Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Arapça Okutmanı olarak çalıştı. 2015 yılında Tefsir bölümünde Yrd. Doç., 2021 yılında Doçent unvanı aldı. Halen İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tefsir Bilim Dalı bünyesinde akademik çalışmalarına devam etmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

ABOUT THE AUTHOR

Born in Elazig/Turkey (1983). Graduated from Malatya *Imām- Khaṭīb* High School (1999). Graduated from Elazig Firat University Faculty of Theology (2003). Completed master's degree at Fırat University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences, with thesis on *Iʿḏjāz al-Ḳurʾān in Abu'l-Barakāt al-Nasafī's commentary on the Ḳurʾān, Madārik al-tanzīl wa ḥaḳāʾiḳ al-taʾwīl* (2005). Completed doctorate also in the same field with thesis on Evaluation of *al-Burhān fī ʿulūm al-Ḳurʾān* and *Itḳān fī ʿulūm al-Ḳurʾān* Books in Terms of Tafsir Methodology at Selcuk University (2012). Graduated from Pendik Haseki Education Center of Presidency of Religious Affairs (2009). In 2010, he worked as an Arabic Instructor at the Faculty of Theology at Hitit University. In 2015 he received the title of Assistant Professor and in 2021 Associate Professor at Tafsir field. Currently, he continues academic researches at Inonu University, under Faculty of Theology, Department of commentary/*al-tafsīr*. Married and father of three kids.

ORCID: 0000-0001-6815-8312
E-Posta: bekirogluharun@gmail.com

YAZAR HAKKINDA

Talip TUĞRUL Elazığ'da dünyaya geldi (1976). Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu (2000). Eğitim yıllarında klasik usulle dersler aldı. Avusturya'da bulundu (2002-2006). DİB Erzurum Ömer Nasuhi Bilmen Eğitim Merkezinde eğitim aldı (2010-2012). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalında *Tunceli Aleviliğinde İnanç ve İbadet (Sarı Saltık Ocağı Örneği)*, adlı teziyle yüksek lisansını bitirdi (2006). Aynı alanda Atatürk Üniversitesinde doktora eğitimini sürdüren Tuğrul, 2012 yılından beri Muş Alparslan Üniversitesinde öğretim görevlisi görevine devam etmektedir. *İslam Mezhepleri Tarihi*, *Şiilik*, *Alevilik* ve *Çağdaş İslami Akımlar* üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

ABOUT THE AUTHOR

Born in Elazig/Turkey (1976). Graduated from Konya Selcuk University Faculty of Theology (2000). Took special education under curriculum of traditional Islamic form. Has been in Austria between 2002 and 2006. Took education from Omer Nasuhi Education Center of Presidency of Religious Affairs (2010-2012). Completed master's degree at Marmara University, Institute of Social Sciences, Department of History of Islamic Sects under Department of Theology on Belief and worship in Tunceli Alevi's (The example of Sari Saltik Ocaği). Mr. Tugrul, currently studies his doctorate in the same field and been working as a lecturer at Mus Alparslan University since 2012. Currently studies on the History of Islamic Sects, Shiism, Alwites and Contemporary Islamic Movements. Married and father of two kids.

ORCID: 0000-0002-2946-8948
E-Posta: taliptugrul@gmail.com

EDİTÖR HAKKINDA

Aslen Yozgatlı olan DEMİR, 1980 yılında Kırşehir'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kırıkkale'de tamamladı. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu (2002). Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Mâtürîdî Kelâm Ekolünde Mukallidin İmanı" adlı teziyle yüksek lisansını (2006), "Ebû İshâk Zâhid es-Saffâr'ın Kelâm Yöntemi" adlı araştırmasıyla da Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktorasını tamamladı (2014). Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imam-hatip, vaiz ve cezaevi vaizi olarak çalıştı (2003-2010). Akabinde Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak görev yaptı (2011-2017). 2015-2016 yıllarında The University of Nottingham'da doktora sonrası araştırmasını yürüttü ve hâlen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde Kelâm Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. DEMİR; Ebû İshak es-Saffâr'ın Kelâm Yöntemi (İstanbul: İSAM Yayınları, 2018), İSNAD Atıf Sistemi (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2019), Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Rehberi (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012) ve Dini Değerleri İle Diyarbakır (Ankara: Diyarbakır İl Müftülüğü Yayınları, 2009) adlı kitapların yazarıdır. DEMİR, Cumhuriyet İlahiyat Dergisi (2016-2019) ile ULUM Journal of Religious Inquiries (2018-2020) dergilerinin editörlüğünü yürütmüştür ve hâlen 2019'da başladığı Eskiyeni dergisi editörlüğünü sürdürmektedir. DEMİR, Sosyal ve beşerî bilimler alanında kullanılmak üzere Türkiye merkezli ilk ve tek akademik yazım ve kaynak gösterme sistemi İSNAD'ı 2018 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi desteği ile geliştirerek ücretsiz olarak kullanıma sunmuştur. İSNAD'ın 2. Edisyonu 2019'da yayımlanmış ve İngilizceye, Farsça ve Arapça çevrilmiştir. Hanefî-Mâtürîdî din anlayışı konusunda akademik yayınları bulunmakta ve bu alanda çalışmalarına devam etmektedir. DEMİR, kendisini her zaman destekleyen Derya Hanımefendinin eşi; mutluluk kaynakları Seher, Berat ve Salih'in babasıdır.

ABOUT THE EDITOR

Dr. DEMİR, originally from Yozgat, was born in Kırşehir in 1980. He completed his primary, secondary, and high school education in Kırıkkale. He graduated from Uludag University, Faculty of Theology (2002). He completed his master's degree (2006) at the Graduate School of Social Sciences of the same university with his thesis named "Imitators' Belief in Maturidite School" and his doctorate from Cumhuriyet University Social Sciences Institute with his research "The Kalām Method of Abū

Ishāq Zāhid al-Saffār" (2014). He worked as an Imam, preacher, and prison preacher at the Presidency of Religious Affairs of Turkey (2003-2010). Subsequently, he worked as a research assistant and lecturer at Cumhuriyet University, Faculty of Theology (2011-2017). He carried out his post-doctoral research at the University of Nottingham in 2015-2016 and is still working as a faculty member at Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Theology. Dr. DEMİR is the author of the books titled The Kalām Method of Abū Ishāq al-Saffār, ISNAD Citation Style, Guide for Religious Services for Penitentiary Institutions, and Diyarbakır's Religious Cultural Heritage. DEMİR was the editor of Cumhuriyet Theology Journal (2016-2019) and ULUM Journal of Religious Inquiries (2018-2020) and is still the editor of Eskiyeni since 2019. DEMİR developed ISNAD Citation Style, the first and only academic writing and citation system based in Turkey for use in the field of social and human sciences, in 2018, with the support of Sivas Cumhuriyet University, and made it available for open access. The 2nd Edition of ISNAD was published in 2019 and translated into English, Persian, and Arabic. He has academic publications on Ḥanafī-Māturīdī Theological Tradition of and continues to work in this field. Dr. DEMİR is the husband of Ms. Derya, who always supports her and the father of Seher, Berat, and Salih who are the sources of happiness.

ORCID: 0000-0001-7825-6573

E-Posta: ademir@ybu.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANELER VE KATALOGLAR

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ATIF ARAMA

GÖRSEL LİSTESİ

ÖNSÖZ

Rahman Rahim Allah'ın adıyla...

İlahiyat araştırmalarımız sırasında günbegün dijitalleşme hayatımızın bir parçası haline dönüşmektedir. Bu süreç, son birkaç yıldır çok daha hızlı ilerlemekte olup neredeyse bulunduğumuz mekândan bütün verilere erişebilme imkânını doğurmaktadır. Bu verilere ulaşmak, birçok ülkede çeşitli araştırma merkezleri, kütüphaneler ve benzeri kurumların oluşturmuş olduğu veri tabanları üzerinden mümkün hale gelmektedir. Biz de yaptığımız araştırmalar sırasında veri toparlama gayretiyle yurt içi ve yurt dışı bazı veri tabanlarına ulaştık. Bunlardan bir kısmının diğerlerine göre çok daha faydalı olduğunu, uzağı yakın eylediğine şahit olduk. Zira veri tabanlarının ötesinde birçok kütüphane de aynı zamanda veri tabanı hizmeti vermekteydi. Başka bir mesele de atıfların tespit edilmesi sorunuydu. Yine şahsi tecrübelerimiz neticesinde bu alandaki veri tabanlarının önemini fark ettik. Daha sonra ise bu veri tabanları, dijital kütüphaneler ve atıf dizinlerine dair tanıtıcı bir metin oluşturmayı istedik.

Çalışmamızı oluştururken ilk olarak yaygın akademik kimlik tanımlamaları, akabinde ise veri tabanlarını tanıtmaya çalıştık. Veri tabanlarını ele aldığımız ikinci başlıkta, evvela ilahiyat alanındaki ulusal veri tabanlarını daha sonra ise uluslararası veri tabanlarını tanıttık. Tanıtımlarını yaptığımız her bir platform hakkında kısaca bilgi verdikten sonra ekran görüntüsü üzerinden taramanın nasıl yapılacağını "yönlendirici oklarla" göstermeye çalıştık.

Veri tabanlarından sonra ise ilahiyat alanındaki önemli kütüphaneleri, ulusal ve uluslararası başlıkları altında aktarmaya çalıştık. Atıf arama başlıklı dördüncü ve son başlığımızda ise akademisyenlerin kendi çalışmalarına yapılan atıfları bulabilecekleri dijital mecraları tanıttık.

Bu çalışma filhakika deneme-yanılma yoluyla öğrendiğimiz tecrübelerimizin daha sistematik bir şekilde kayda geçirilmeye çalışılmasından ibarettir. Tanıtmaya çalıştığımız veri tabanları, kütüphaneler ve atıf dizinleri bizim tespit ve tercih ettiklerimizdir. Elbette bunların dışında birçok veri tabanı bulunabilecektir. Üstelik bu alan çok hızlı bir şekilde gelişmekte ve her geçen gün yeni veri tabanları oluşturulmaktadır.

Çalışmamızı oluştururken bazı müphem noktaların giderilmesi hususunda katkı sağlayan Dr. Öğretim Üyesi Enes GÜL'e, desteklerini esirgemeyen ailelerimize ve çalışmamızı kitaplaştıran *Oku Okut Yayınları*'na teşekkür ederiz. Burada eserimizi, kendilerinden istifade ettiğimiz tüm hocalarımıza ithaf ettiğimizi de belirtmek isteriz. Kitabımızın alana katkı sağlamasını ve ilahiyatçılara yardımcı olmasını Cenab-ı Hakk'tan niyaz ederiz.

Harun BEKİROĞLU - Talip TUĞRUL

Malatya - Muş

2021

GİRİŞ

Akademik çalışmaların bütünü dört şeyden ibarettir. Bu çalışma için *ne* gerekir? Gerekli şeyler, *nerede* bulunur? Bunlar *nasıl* işlenir ve *nasıl* yayımlanır? Bu çalışma, söz konusu sorulardan ikincisinin cevabını vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Akademik çalışma, yemek yapmaya benzetilebilir. Mesela *içliköfte* yapılacağı zaman yine üç şey gereklidir. İçliköfte için lazım olan malzemeler nelerdir? Bu malzemelerin en iyileri nerelerde bulunur? Bu malzemeler hangi sırayla birbirlerine katılarak yemek hazırlanır? Dördüncü olarak da nasıl sunulur? İşte akademik bir çalışma, bu süreçler takip edilerek sürdürülmelidir. Özetle ne lazım? Nerede bulunur? Nasıl işlenir ve nasıl yayımlanır? Bu çalışmadaki amacımız "nerede bulunur?" sorusunu yanıtlamaktır.

Akademik araştırmalarda dijitalleşmenin önemi her geçen gün artmakta ve yeni veri tabanları tesis edilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada veri tabanlarının tanıtımı ve kullanımı amaçlanmıştır. Böylece bilimsel çalışma yapan –özellikle- ilahiyat alanındaki araştırmacıların bilgiye ve kaynaklara erişim olanaklarının arttırılması hedeflenmiştir.

Çalışma sırasında ilahiyat fakülteleri ya da İslami ilimler araştırmalarına özel çıkartılan akademik dergilerin tarandığı veri tabanlarını tanıtmayı önceledik. Bununla birlikte ülkemizde veri tabanı kullanan önemli araştırma merkezlerine, kütüphanelerine ve kurumlarına ait olan veri tabanlarına da yer verdik.

Tespit edilen her bir veri tabanının, arama motorunun veya kütüphanenin erişim linkini hemen başlığın altında kaydettik. Veri tabanlarının ara yüzleri zamanla güncellenmeleri ve yeni tasarımlarla hizmete devam etmeleri söz konusudur. Veri tabanları hakkında ve portallar hakkında aktardığımız bilgilerin genelini ilgili web sayfalarının hakkında bölümlerinden yararlanarak hazırladık. Bundan dolayı her birisi için ayrı dipnotlandırma yapmayı tercih etmedik.

Sosyal bilimlerde ve İslami ilimlerde araştırma usullerine yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar daha çok genel araştırma usullerini kapsayıcı ve metot gösterici niteliktedir. Bir araştırmanın başından sonuna kadar olan süreçlerin tamamını anlatmaktadırlar. Bazı çalışmalar ise dijital imkânların henüz yaygınlaşmadığı dönemlerde kaleme alındığı için güncel bazı tarama yöntemlerini ifade etmemişlerdir. Dijitalleşmenin hayatımızın bir gerçeği olmasının her geçen gün daha fazla hissedildiği günümüzde dijital veri tabanlarını, kütüphaneleri ve atıf dizinlerini taramak önem arz etmektedir. Resmî kurumlara veya özel şirketlere ait veri tabanlarının her biri, farklı bir şekilde tasarlanmıştır. Sundukları hizmetler ve erişim imkânları birbirinden farklıdır. Bazıları sadece eserlerin künyelerini sunarken bazıları da kullanıcıya tam metin erişim hizmeti sunmaktadır. Biz bu çalışmamızda ilahiyat araştırmalarında kullanılabilecek veri tabanlarını, kütüphaneleri ve atıf dizinlerini tanıtmanın yanı sıra bunların kullanım şekillerini, pratik yönlerini, alan sınırlılıklarını ortaya koymaya çalıştık.

BİRİNCİ BÖLÜM

AKADEMİK KİMLİK TANIMLAMALARI

Küresel akademik dünyada genel geçer araştırmacıların kimliklerini tespit ve tanımlama için bazı mecralar oluşturulmuştur. Bunların en önemlileri akademisyenin bir anlamda *kimlik numarası* olarak görülen *orcid*, diğeri de makalenin kimlik numarası olarak kabul edilebilecek *doi* numarasıdır. Günümüzde *orcid* ve *doi* numaraları akademik yayın için bir zaruret haline dönüşmüştür.

1. ORCID

https://orcid.org/

"Araştırmacı Kimliği" diyebileceğimiz ORCID'in açılımı, "*Open Researcher and Contributor ID*" şeklindedir. Bilim insanları ve akademik çevreleri tanımlamak için kullanılan tescilsiz bir koddur.

Bilim dünyasında ORCID'in "uluslararası kimlik numarası" olduğuna dair genel bir kabul bulunmaktadır. Bundan ötürü bazı bilimsel dergiler, yazarlar için ORCID üyeliğini zorunlu tutmaktadır. Makalelerin künye bölümüne, akademik unvan ve mailden sonra ORCID numarası da eklenmektedir. Mesela TRDİZİN'nin taradığı dergilerde aradığı kriterlerden biri de yazarların ORCID numaralarının yayının ilk sayfasında yer almasıdır. ORCID numarası, makale ya da kitap bölümü yazarı tarafından künye bölümünde gösterilmelidir.

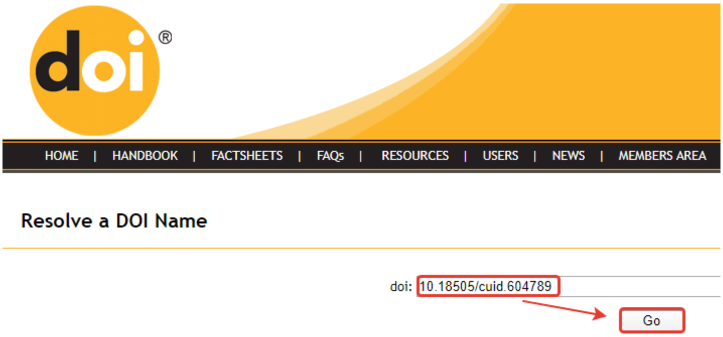
Akademik yayıncılık bu prensibi yaygın olarak kullanmaya başlamıştır. YÖK Yürütme Kurulu'nun 13.05.2020 tarihli toplantısında; öğretim elemanlarının her türlü bilimsel yayınında ve tezli lisansüstü öğretim programlarına kayıtlı öğrencilerin ORCID numarası kullanmalarının zorunlu tutulması kararlaştırılmıştır.

2. DOI

https://www.doi.org/index.html

DOI, kar amacı gütmeyen bir üyelik kuruluşu olan Uluslararası DOI Vakfı'nın (IDF) web sitesidir. DOI sistemi, dijital ağlarda kullanım için DOI adı verilen sürekli birlikte çalışabilir tanımlayıcıların kaydedilmesi ve kullanılması için teknik ve sosyal bir altyapı sağlar.

Görsel 1 DOI

DOI, *Digital Object Identifier* (Dijital Nesne Tanımlayıcı) ifadesinin kısaltılmış şeklidir. DOI, internette yayınlanmış, bilimsel araştırmaların içeriğine hızlı ve kolay bir şekilde erişimi sağlayan bir numaralandırma sistemidir. Başka bir ifadeyle, DOI numarası olan bir esere veya içeriğine, erişebilmek için o eserin DOI numarasını bilmek yeterlidir.

DOI numarasının tespiti ya da ilgili akademik metne erişebilmek için http://dx.doi.org/ adresine DOI numarasını girmek yeterlidir. Ayrıca DOI numarası olan bir metin, bu sayfadan indirilebilmektedir. Dolayısıyla DOI, yayınlanan her akademik makalenin kimliği hüviyetinde bir numaradır. DOI'ye "Dijital akademik plaka" da denilebilir.

Bilimsel yayınlara ait DOI numarası, -mesela- https://doi.org/10.18505/cuid.604789 şeklinde gösterilir. Örnek bir kullanım, şöyledir:

Örnekte yer alan "10" sayısı, DOI'nin standart başlangıç numarasıdır. "10" sayısından sonraki sayılar, yayıncı numarasıdır. Örnekte *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*'nin numarasını ifade etmektedir. *Cuid* kısaltması, aynı dergi isminin kısaltılmış şeklidir. 604789 rakamı ise makalenin özel numarasıdır.

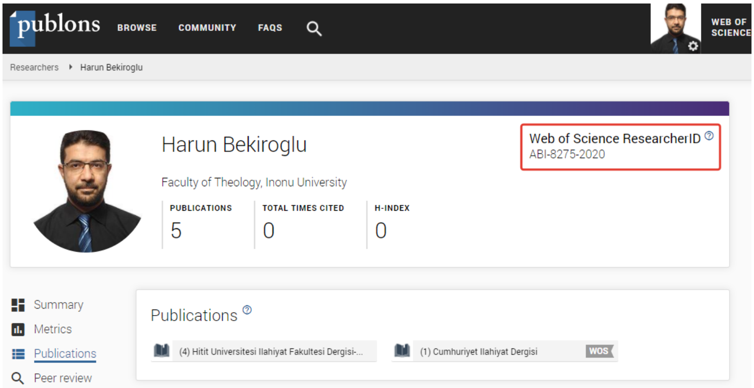
DergiPark bünyesinde yer alan dergiler, istenen kurallara ve koşullara sahip olduklarında ücretsiz DOI (Digital Object Identifier) hizmetinden faydalanabilirler.

3. Web of Science ResearcherID

https://publons.com/dashboard/summary/

Akademik dünyada en itibarlı dergilerin tanımlandığı bir veri tabanı kabul edilen *Web of Science*'ın bir hizmetidir. Buradaki kimlik/ID numarası, akademisyenin uluslararası düzeyde tanınırlığını ve çalışmalarına erişilebilirliğini sağlar.

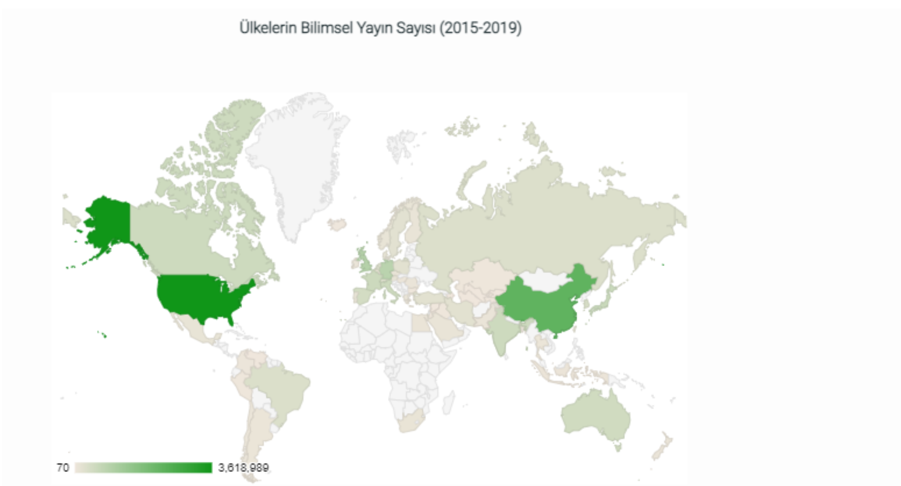
Görsel 2 Web of Science ResearcherID Numarası

4. Metrikler (H-INDEX & I10-INDEX)

Bilimsel bir çalışmanın diğer araştırmalara kaynaklık etmesi, atıflarla/*citation* ortaya çıkar. Bu kaynaklık, çeşitli ölçütlerle/*metric* tespit edilir ve bu ölçütler, indeksten indekse farklılık arz eder. Bilimsel bir dergide yayınlanan makalelerin genel olarak atıf alıyor olması, bir derginin atıf oranının yüksek olduğunu gösterir. Yayınladığı makaleleri yoğun atıf alan dergilerin etki oranı/*impact factor* yüksek olacağından yayın yaptığı alanda prestijli olduğu kabul edilmiş olur. Günümüzde bilimsel araştırmaların etki oranlarının incelenmesi için teknikler geliştirilmekte ve *bibliyometri* veya *scientometrics* teknikleriyle araştırmaların etki oranı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Ülkemizin bilime katkısı ve uluslararası yayın sıralamasındaki yerinin belirlenmesi amacıyla, *TÜBİTAK ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi* bünyesinde bibliyometrik analiz çalışmaları aktif bir şekilde yürütülmektedir.

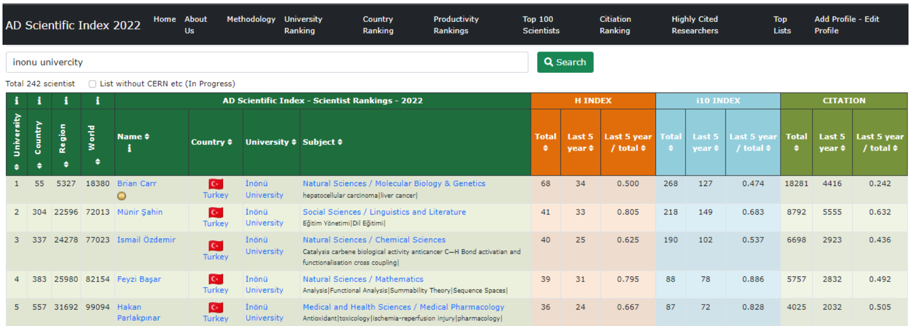

Ulakbim'e bağlı *Cabim* kurumsal web sayfasında yayınlanmış yukarıdaki görselde ülke üzerine gelindiğinde rakamsal olarak yayınların güncel sayısını görmek mümkündür.[1]

Bilimsel kitap ya da makalelere yapılan atıflar, çeşitli atıf ölçüleriyle/*citation metrics* derecelendirilmektedir. Böylece hem bir akademisyenin hem de herhangi bilimsel bir çalışmanın bilim çevrelerindeki otoritesi tespit edilmektedir. Mesela https://www.adscientificindex.com/ tarafından dünyanın en iyi akademisyenleri tespit edilirken metrikler esas alınmaktadır:

Görsel 3 AD Scientific Indeksin Örnek Bir Akademik Derece Sıralaması

AD Scientific Index - Scientist Rankings - 2022								H INDEX			i10 INDEX			CITATION		
University	Country	Region	World	Name	Country	University	Subject	Total	Last 5 year	Last 5 year / total	Total	Last 5 year	Last 5 year / total	Total	Last 5 year	Last 5 year / total
1	55	5327	18380	Brian Carr	Turkey	İnönü University	Natural Sciences / Molecular Biology & Genetics hepatocellular carcinoma|liver cancer|	68	34	0.500	268	127	0.474	18281	4416	0.242
2	304	22596	72013	Münir Şahin	Turkey	İnönü University	Social Sciences / Linguistics and Literature Eğitim Yönetimi|Dil Eğitimi|	41	33	0.805	218	149	0.683	8792	5555	0.632
3	337	24278	77023	İsmail Özdemir	Turkey	İnönü University	Natural Sciences / Chemical Sciences Catalysis carbene biological activity anticancer C—H Bond activatian and functionalisation cross coupling|	40	25	0.625	190	102	0.537	6698	2923	0.436
4	383	25980	82154	Feyzi Başar	Turkey	İnönü University	Natural Sciences / Mathematics Analysis|Functional Analysis|Summability Theory|Sequence Spaces|	39	31	0.795	88	78	0.886	5757	2832	0.492
5	557	31692	99094	Hakan Parlakpınar	Turkey	İnönü University	Medical and Health Sciences / Medical Pharmacology Antioxidant|toxicology|ischemia-reperfusion injury|pharmacology|	36	24	0.667	87	72	0.828	4025	2032	0.505

Metrikler, bir akademisyenin başarı oranını göstermenin yanı sıra bazı kurumlarca atama kriteri olarak da esas alınan ölçütlerdendir. Günümüzde *G-INDEX*, *PlumX Metrics* gibi çeşitli metrikler bulunsa da metrikler arasında en fazla kullanılanları, H-INDEX (haş indeks) ve I10-INDEX (ay ten indeks) metrikleridir.

H-INDEX, kaliteyi anlatan, atıfla ilişkili bir metriktir. Bir yazarın h-indeksi, onun yayınlarından kaç tanesine, kaçar atıf yapıldığıyla belirlenir. Mesela h-indeksi 5 olan bir araştırmacı düşünelim. Bunun manası şudur: En az beş bilimsel çalışmasına, beşer tane atıf yapılmıştır. Bu araştırmacının h-indeksinin altıya çıkabilmesi için, altıncı çalışmasına da en az altı atıf yapılması gerekir. Öte yandan h-indeks, dergiler için de kullanılan bir parametredir. Dergilerin makale etki puanını gösterir. Buna göre h-indeksi en yüksek dergi, en etkin ve prestijli dergi kabul edilmektedir.

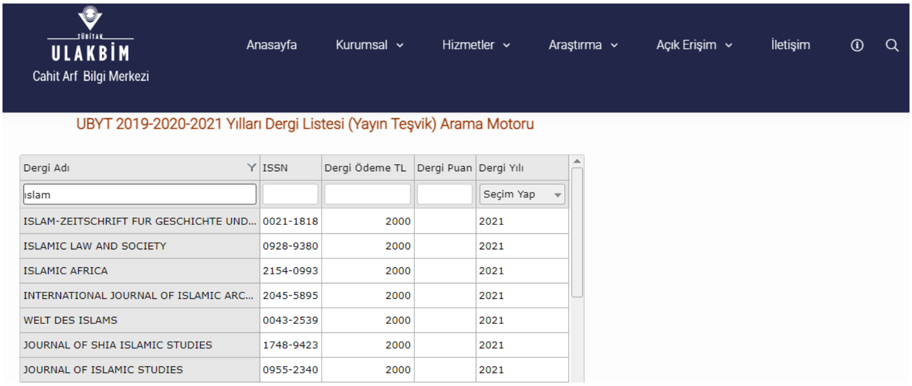

I10-INDEX ise bir araştırmacının kaç eserine 10 tane atıf yapıldığını gösteren bir metriktir. Mesela I10 indeksi 4 olan bir araştırmacı düşünelim. Bunun manası şudur: Bu araştırmacının dört bilimsel eserine on ayrı atıf yapılmıştır.

H-indeksi ve I10 indeksi yüksek olan dergilerdeki makaleler, pek çok kurum tarafından ödüllendirilmektedir. Örneğin *TÜBİTAK Türkiye Adresli Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik (UBYT) Programı* çerçevesinde etki oranı yüksek dergilerdeki yayınlara bilimsel teşvik ödemesi yapılmaktadır:

1 ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi, https://cabim.ulakbim.gov.tr/ubyt/ (1996).

Görsel 4 Tübitak'ın Teşvik Ödülü Verdiği Bazı Dergiler

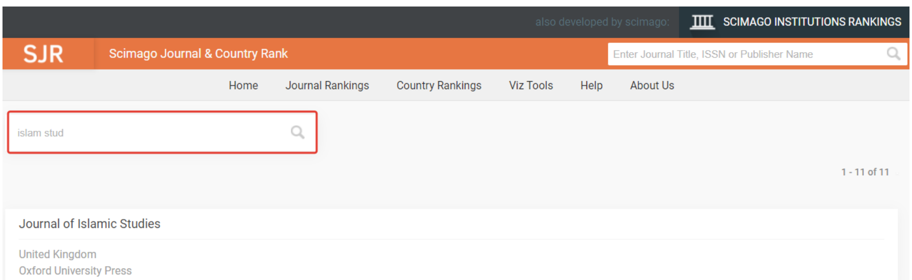

Dergi Adı	ISSN	Dergi Ödeme TL	Dergi Puan	Dergi Yılı
islam				Seçim Yap
ISLAM-ZEITSCHRIFT FUR GESCHICHTE UND...	0021-1818	2000		2021
ISLAMIC LAW AND SOCIETY	0928-9380	2000		2021
ISLAMIC AFRICA	2154-0993	2000		2021
INTERNATIONAL JOURNAL OF ISLAMIC ARC...	2045-5895	2000		2021
WELT DES ISLAMS	0043-2539	2000		2021
JOURNAL OF SHIA ISLAMIC STUDIES	1748-9423	2000		2021
JOURNAL OF ISLAMIC STUDIES	0955-2340	2000		2021

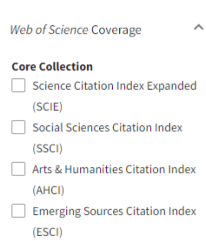
Dergilerin h-indekslerinin tespiti için SJR yani *The SCImago Journal & Country Rank* sayfasından yararlanılabilir:

https://www.scimagojr.com/

Görsel 5 Dergilerin h-indeksini Gösteren SJR

H-indeksin yanı sıra dergilerin kalitesini ifade eden SCIE, SSCI, AHCI ve ESCI gibi indeksler bulunmaktadır. Günümüz itibariyle Türkiye'de yayımlanan ilahiyat dergileri arasında, WOS sıralamasında ilk basamak olan ESCI tarafından taranan bazı dergiler bulunmaktadır. Aynı zamanda isimlerini aktardığımız bu dörtlü indeks skalası, akademik derece ve hiyerarşiyi de ifade etmektedir. Örneğin ESCI indeksinde taranmadan bir üstteki AHCI veya SSCI indeksine girmek mümkün değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

VERİ TABANLARI

Basit bir şekilde ifade edecek olursak veri tabanı, belirli bir gayeye yönelik düzenlenmiş kayıtların ve dosyaların tümüne verilen isimdir. Hayatımızın pek çok alanında çeşitli verileri depolamakta ve bir anlamda kendi şahsi veri tabanlarımızı oluşturmaktayız. Örneğin konularına göre düzenlediğimiz klasörler, pdf kitap ve belgeler, bir tür veri tabanıdır. Kullanıma göre düzenlediğimiz tablo dosyaları da ayrı bir tür veri tabanıdır. Ayrıca sık kullanılan internet sayfalarını, çeşitli programlar üzerinden klasörlenmesi de görece bir veri tabanı şekli kabul edilebilir.

Elektronik kaynak, dergi, pdf kitap vb. dijital materyaller, klasör ve alt klasörler oluşturularak düzenlenebilir. Böylece kişiye özel bir veri tabanı oluşmuş olur. Bu yolla bilgiye ya da materyale hızlı bir şekilde ulaşılması sağlandığı gibi bilginin ya da dosyanın kaybolması da önlenmiş olur. Ayrıca kişisel bilgisayarları taramak için *everything* gibi çeşitli programlar, kullanıcıya kolaylık sağlamaktadır.

Günümüzde kişisel bilgisayarlar içerisinde yaygın olarak kullanılan *zotero* gibi alıntı/dipnot programları da kişisel bir veri tabanı hüviyeti arz etmektedir. Araştırmacı, çalışmalarında referansta bulunduğu ya da bulunacağı kaynakları, künyelerini ya da içeriklerini bu programlara yüklemektedir. Sonraki peryotlarda ise yeni çalışmalarında bu kayıtlı künyeleri çok pratik bir şekilde kullanabilmektedir.

Teknik bir kavram olarak *veri tabanı* ise günümüzde anlaşıldığı şekliyle bir veya birkaç alanda veri, materyal vb. malzemenin belirli bir sistematiğe göre depolanıp istifadeye sunulduğu dijital platformların geneline verilen isimdir. Bu alanda yaygın olan bir başka kelime de *dizin/index* kelimesidir. Dizin ya da eş anlamlı kullanımı olan index, sistem tarafından belirlenmiş bazı nitel ve nicel standartlara göre tarama ve depolama yapan veri tabanlarıdır. Bu çerçevede her dizin ya da index, bir veri tabanı olarak kabul edilebilir. Ancak her veri tabanı dizin ya da index olarak görülmez. Zira veri tabanları, hitap ettiği alanla ilgili tüm materyalleri depolama ve kullanıcılarına sunma motivasyonu taşırken indexler belirli standartları geçmiş verileri tarama ve depolama odaklıdırlar. Bütün bunlara rağmen bu iki kavramın birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir.[2]

2 Meral Alakuş, "12. Türkiye'de İnternek Konferansı", *Bilgi Yönetiminde Dizinler ve Dizinleme* (Ankara: Bilkent Üniversitesi, 2007), 368-369.

1. Türkiye Veri Tabanları

1.1. İSAM

http://www.isam.org.tr/

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çalışmalarını desteklemek amacıyla 1975 yılında Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) kurulmuştur. TDV, 1983 yılında yeni bir İslâm Ansiklopedisi telif etmeyi kararlaştırmış ve akabinde ise İstanbul'da TDV İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü tesis edilmiştir. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* adını taşıyan bu yeni ansiklopedinin kısaltılması DİA şeklinde belirlenmiştir. DİA'nın ilk cildi, Kasım 1988'de çıkmıştır.

Vakıf tarafından, ilmi çalışmaları düzenli ve programlı bir şekilde yürütmek amacıyla İslâm Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) kurulmasına karar verildi. İSAM, 1988 yılında İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü binasında faaliyetine başlamıştır. 1993'te bu iki kuruluş Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) adı altında birleştirilmiş ve ansiklopedinin hazırlanması görevi de bu merkeze verilmiştir.[3]

İSAM, kaynak temini ya da bilgiye erişim gibi hizmetlerinin yanı sıra oluşturduğu yazım usulü ile de İlahiyat araştırmacılarının istifade edebileceği bir merkezdir. Kurumun web sayfası aracılığıyla İlahiyat Makaleleri Veri Tabanı, Türkiye Kütüphaneleri Veri tabanı, Makaleler Veri tabanı, İSAM Dokümantasyon Veri Tabanı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi gibi pek çok veri tabanına erişmek mümkündür. Bunların nitelikleri ve kullanım şekilleri şu şekildedir:

1.1.1. İlahiyat Makaleleri Veri Tabanı

http://ktp.isam.org.tr/?url=makaleilh/findrecords.php

http://icerik.isam.org.tr/

Bu veri tabanı, başta İlâhiyat fakültelerinin yayımlamakta olduğu dergiler olmak üzere, farklı yayınevi ve müesseseler tarafından neşredilen ilmî/bilimsel süreli yayınlanan ilâhiyat disiplinindeki makale, ulusal ve uluslararası sempozyum ya da kongrelerde sunulan bildirileri içermektedir. İSAM ilahiyat makaleleri veri tabanında 30.11.2021 tarihi itibariyle bibliyografik künye sayısı (80.476) iken; makalelerin pdf/tam metinleri (75.079) adettir.[4]

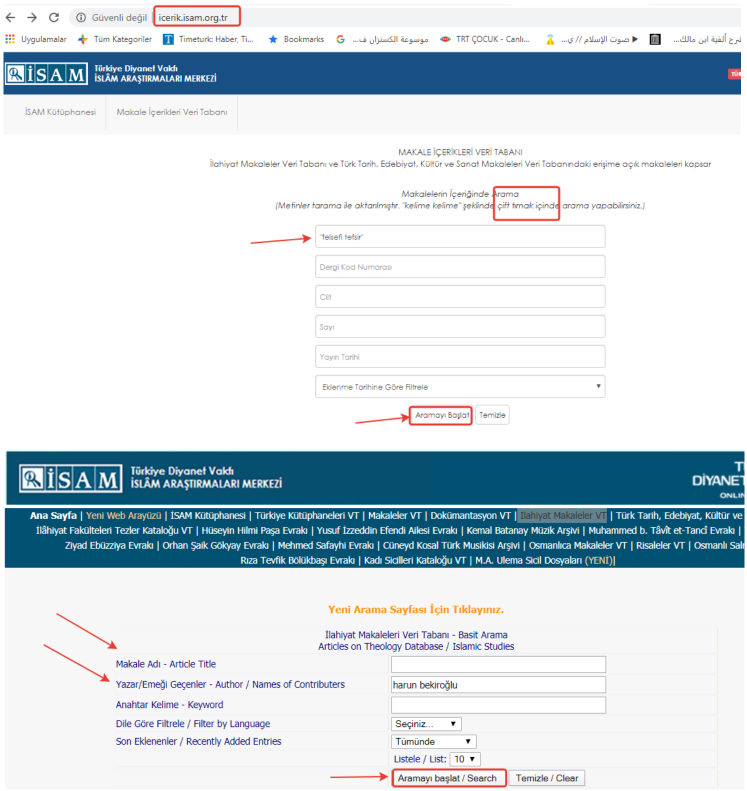
İSAM'da yer alan İlahiyat makalelerinin içeriklerine aşağıda gösterildiği şekilde ulaşılabilir:

---

3 http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=4&cat_id=1&chid=11, Kurumsal, İSAM (Erişim 01 Temmuz 2020).

4 http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=106&cat_id=2&chid=9, Kurumsal, İSAM Makaleler Veri Tabanı (Erişim 01 Temmuz 2020).

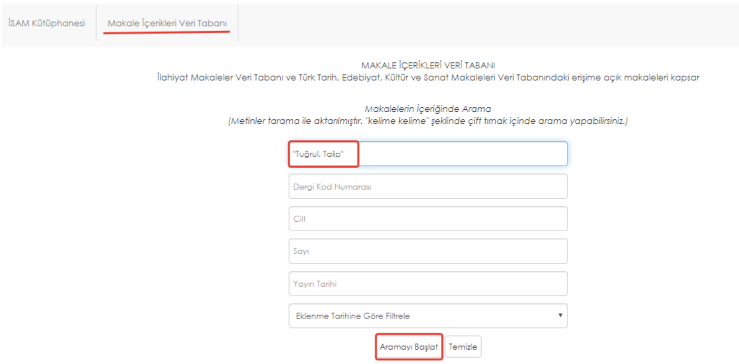
Görsel 6 İSAM Makale İçerik Tarama

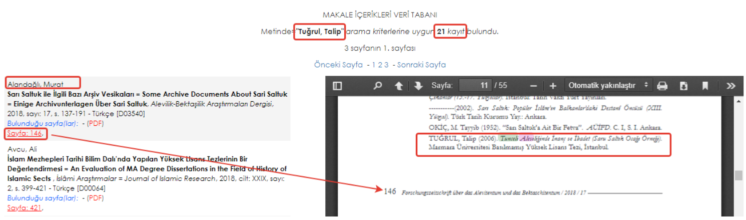
İSAM İlahiyat Makaleleri veri tabanında araştırmacılara çok ciddi kolaylık sağlayan metin içi tarama imkânı bulunmaktadır. Bu veri tabanında kelime, şahıs, kavram ile ilgili ifadeler, tırnak içerisinde yazılarak aranabilir. İlgili link şu şekildedir:

http://icerik.isam.org.tr/?blm=icrk&navdil=tr

Görsel 7 İSAM Makale İçerikleri Veri Tabanı

Tespit edilen veriler soy isim sırasına göre alfabetik olarak sıralanmaktadır. Metin içerikleri veri tabanının içeriklerinden birisi de araştırmacıların atıflarını göstermesidir.

Araştırmacıların isimleri üzerinden yapılan taramalarda ismin tırnak içinde yazılıp yazılmaması, önce soy ismin ya da ismin yazılması, bulunan sonuçları değiştirmektedir.

Tırnaksız aramalarda isim ve soyisim ayrı aradığı için ilgisiz sonuçlar bulabilmektedir. İki kelimeli kavram ya da isim aramaların tamamında ele aldığımız hususlar gereklidir.

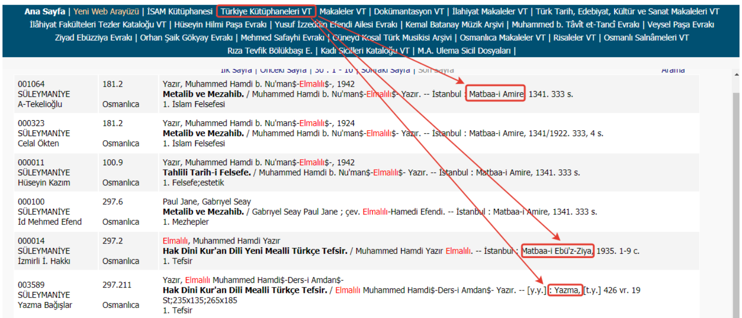

1.1.2. Türkiye Kütüphaneleri Veri tabanı

http://ktp.isam.org.tr/?url=makaleilh/findrecords.php

Her türlü eseri özellikle yazma eserleri en pratik olarak bulabileceğimiz bir yerdir. Bu veri tabanında T.C. Kültür Bakanlığı bünyesinde yer alan 67 kütüphanenin kayıtları bulunmaktadır. Ayrıca İSAM Türkiye Kütüphaneleri veri tabanında yazma eserler ve matbu eserlerin ilk matbaa ya da taş baskı nüshalarının yeri gösterilmektedir:

Görsel 8 İSAM Türkiye Kütüphaneleri

1.1.3. Makaleler Veri Tabanı

http://ktp.isam.org.tr/?url=makale/findrecords.php

Bu veri tabanında makalelerin listesi sunulmaktadır. Burada makalenin pdflerine yer verilmemiştir. Ancak ilahiyat dışında da makale isimlerine erişilebilmektedir.

1.1.4. İSAM Dökümantasyon Veri Tabanı

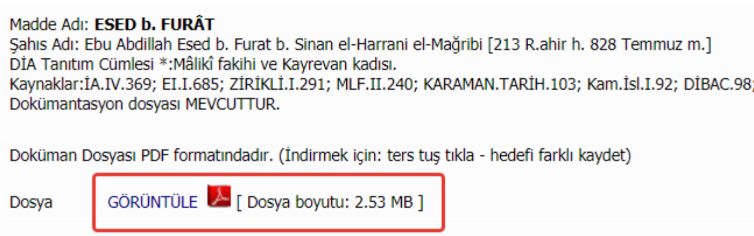
http://ktp.isam.org.tr/?url=dokuman/findrecords.php

Dökümantasyon veri tabanı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde bulunan maddelerin kaynak envanteridir. İslam Ansiklopedisi'nin kaleme alındığı İSAM'da ilk

dönemlerde "madde poşeti" adı verilen uygulamanın dijital versiyonudur. Bu kapsamda maddenin atıfta bulunduğu tüm kaynakların orjinallerinin künye ve ilk sayfaları bulunmaktadır. Önceden e-posta yoluyla talep edilen materyaller, Dökümantasyon veri tabanı yoluyla erişime açılmış durumdadır.

Araştırmacılar tüm materyalleri pdf formatında indirebilmektedirler:

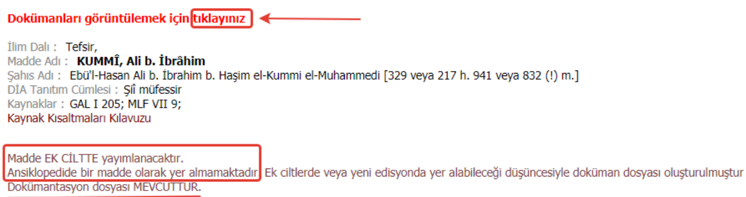
Görsel 9 İSAM Dökümantasyon Veri Tabanı

Madde Adı: **ESED b. FURÂT**
Şahıs Adı: Ebu Abdillah Esed b. Furat b. Sinan el-Harrani el-Mağribi [213 R.ahir h. 828 Temmuz m.]
DİA Tanıtım Cümlesi *:Mâlikî fakihi ve Kayrevan kadısı.
Kaynaklar:İA.IV.369; EI.I.685; ZİRİKLİ.I.291; MLF.II.240; KARAMAN.TARİH.103; Kam.İsl.I.92; DİBAC.98;
Dokümantasyon dosyası MEVCUTTUR.

Doküman Dosyası PDF formatındadır. (İndirmek için: ters tuş tıkla - hedefi farklı kaydet)

Dosya GÖRÜNTÜLE [Dosya boyutu: 2.53 MB]

Henüz basımı tamamlanmamış olan *EK Ciltler* içinde yer alacak maddelerin dökümantasyon dosyalarına da erişilebilmektedir:

Dokümanları görüntülemek için tıklayınız

İlim Dalı : Tefsir,
Madde Adı : **KUMMÎ, Ali b. İbrâhim**
Şahıs Adı : Ebü'l-Hasan Ali b. İbrahim b. Haşim el-Kummi el-Muhammedi [329 veya 217 h. 941 veya 832 (!) m.]
DİA Tanıtım Cümlesi : Şîî müfessir
Kaynaklar : GAL I 205; MLF VII 9;
Kaynak Kısaltmaları Kılavuzu

Madde EK CİLTTE yayımlanacaktır.
Ansiklopedide bir madde olarak yer almamaktadır Ek ciltlerde veya yeni edisyonda yer alabileceği düşüncesiyle doküman dosyası oluşturulmuştur
Dokümantasyon dosyası MEVCUTTUR.

Dökümantasyon dosyaları sürekli güncellenmektedir. Bu veriler "Madde Yazıldıktan Sonra Gelen Doküman" şeklinde de belirtilmektedir:

894 TARDIEU, Michel. L'oiseau d'or et les deux paons: paraboles barlaamiennes de l'absence entre Mani et Ibn Bābūya. *L'ésotérisme shi'ite: ses racines et ses prolongements / Shi'i esotericism: its roots and developments.* Sous la dir. de Mohammad Ali Amir-Moezzi, éd. avec Maria De Cillis, Daniel De Smet, Orkhan Mir-Kasimov. Turnhout: Brepols, 2016, pp. 193-202. Studies motifs connecting the parable of the bird in the Ismā'īlī version of *Qiṣṣat Balawhar wa-Yūdhāsaf* with Manichaean homilies in Coptic and a Manichaean mural painting from Turfan.

İbn Babeveyh Şeyh Saduk 090187

22 Ekim 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

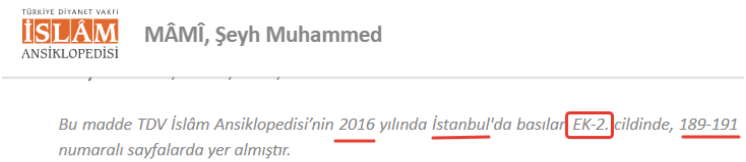
1.1.5. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*

https://islamansiklopedisi.org.tr/

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA) dünyada Müslümanlar tarafından hazırlanmış ve tamamlanmış, maddeler ve içerik bakımından özgün, ilk telif ansiklopedidir. Ansiklopedisi'nin birinci cildi, 1988 yılında yayımlandı. Son cildi ise 2013 yılı sonunda 44. cilt olarak çıktı. Son olarak 2016 yılında iki ek cildin ilave edilmesiyle matbu yayın süreci tamamlanmış oldu.

DİA, 2017 yılından itibaren https://islamansiklopedisi.org.tr adresinde elektronik ansiklopedi olarak yayını sürmektedir. İslam Ansiklopedisi'yle ilgili bazı bilinmesi gerekenler şunlardır:

a. Online erişim mümkündür. Online madde sayfanın en altında, maddenin künyesi yer almaktadır.

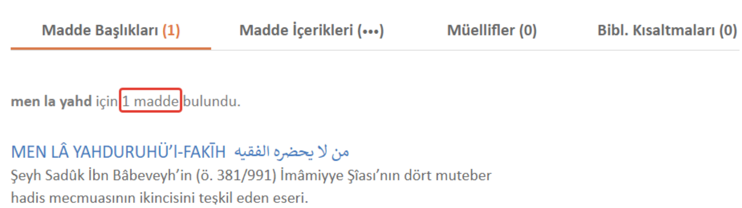

b. Online erişim sağlanan maddelerin sonunda iglili maddenin pdfsine erişim mümkündür. https://islamansiklopedisi.org.tr/

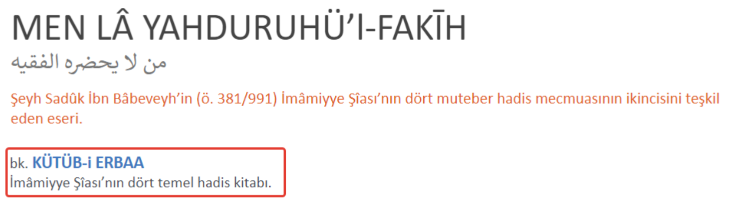

c. Kavram taraması yapıldığında ilgili kavramın geçtiği madde başlıkları ve ilişkili olduğu diğer maddelerin içeriğinde verilmektedir.

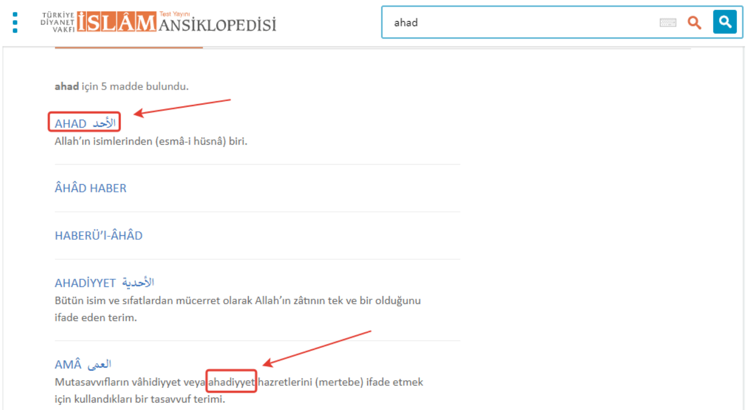
Görsel 10 İslam Ansiklopedisi Madde Tarama

Örneğin yukardaki ekran görüntüsünde mevcut olan *Men Lâ Yahruduruhu'l-fakîh* maddesi, ansiklopedi içerisinde mevcut olmayıp *kutubu erbaa* maddesi içerisinde yer almaktadır. Bundan dolayı tarama sırasında bir madde gibi görünmektedir.

d. Taramada transkiription işaretleri yazılmaz. Örneğin hadis kavramı olan آحاد kelimesi, ahad olarak aranır; şapkalar kullanılmaz.

e. Örneğin المُتُون kelimesi aranırken, mutun kelimesi yazılır ve kitap ismi bulunur. Ancak mütûn yazılırsa bulmak mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı aramada noktasız harfler kullanılmalıdır. Aşağıdaki örnekte mutun şeklindeki yazımın, sonuçlara etkisi görülmektedir.

f. İSAM Kütüphanesinde arama yapılırken izafet, iʾrab, harf-i taʾrīf, atıf vb. işaretleri kullanılmadan kelimeler yazılır. Bazı kullanım örnekleri şöyledir:

1. Taberī'nin (ö. 310/923) *Cāmiʿu'l-beyān fī tefsīri'l-Ḳurʾān* adlı eseri araştırılırken cami beyan fi tefsir şeklinde kısa ifadeler yazılır.

2. Belirli bir tarih aralığındaki kitapları aramak için ... işareti kullanılır. Mesela 1960...1963 ve Kitab...Mecelle şeklindeki bir arama, ilgili yıllar veya harfler arasındaki kayıtları verir.

3. Arama yapılırken > işareti kullanıldığında, işaretin önündeki ibareden sonraki kayıtlar gösterilir. Mesela **>Tac Tevarih** ya da **>1971** yazıldığında alfabetik sırada *Tacü't-Tevārīḫ*'ten sonraki kitapları ya da 1971 senesinden sonraki yayınları gösterir.

4. Arama yapılırken < işareti kullanıldığında, işaretin peşindeki kelimeden önceki kayıtları bulur. **<Tac Tevarih** ya da **<1971** yazıldığında alfabetik sırada *Tacü't-Tevārīḫ*'ten önceki kitapları ya da 1971 yılından öncekileri bulacaktır.

1.1.6. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* Madde İçeriği Arama

https://islamansiklopedisi.org.tr/

Görsel 11 Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Madde İçeriği Arama

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nin online versiyonunda kavram araması yapmak mümkündür. Herhangi bir kavram arandığında müstakil madde ve madde içeriği, müellif, bibliyografya kısaltmaları gibi alanlar üzerinden arama yapılabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, müstakil madde başlığı olmayan kavram, eser, müellif vb. hususların madde içeriğinde çıkabilmesidir.

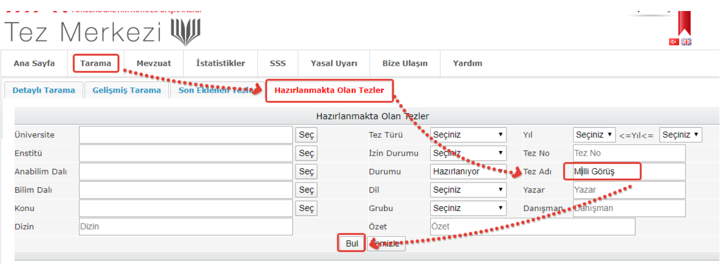
1.2. YÖK Tez Merkezi

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

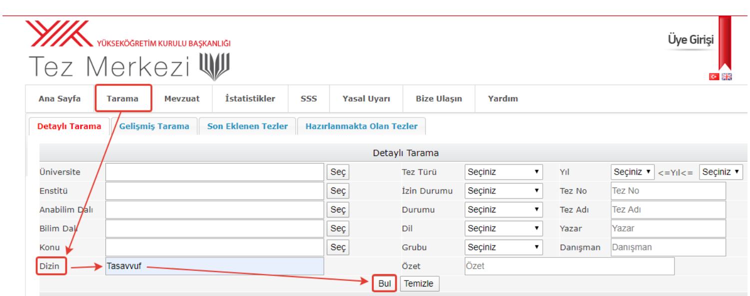
Yök Tez Merkezi'nde Türkiye'deki tüm tezler yer alır. Bu veri tabanından herhangi bir konuda Yüksek Lisans ya da Doktora düzeyinde tez yapılıp yapılmadığı araştırılabilmektedir. Aramada şapka, u-ü gibi noktalı harfler belirleyicidir. Kelimenin yazılışıyla ilgili tüm ihtimaller göz önünde bulundurulmalıdır. Üyelik giriş şartı olmaksızın var olan ve yayımlanmasına izin verilen tezlerin indirilmesi olanağı sağlamaktadır.

Yök Tez Merkezi'nde hazırlanmakta olan tezler de yer almaktadır. Bilimsel çalışma için konu belirlenmeden önce buradan ilgili konunun çalışılıp çalışılmadığı teyit edilmelidir.

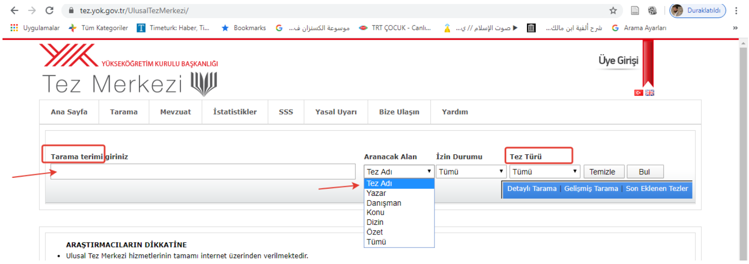
Görsel 12 Yök Tez Merkezi'nde Tarama

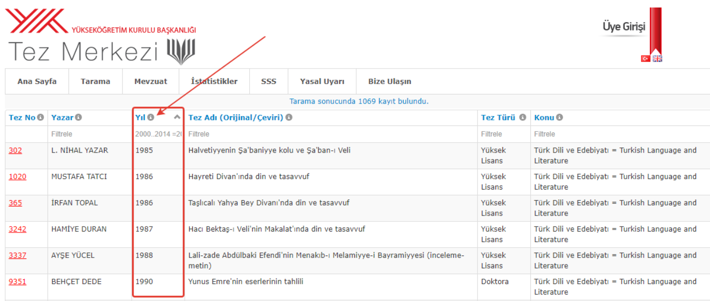
Veri tabanında mevcut olan **Dizin** sekmeninden yapılacak aramalarda, tezler "anahtar kelimeler"inde aranabilmektedir. Örneğin başlığında tasavvuf kelimesinin yer almadığı ancak *Tasavvuf* alanında yapılmış bir tezin "anahtar kavramları"nda tasavvuf kelimesi varsa **Dizin** bölümünden bu teze erişebiliriz. Bu durum, ulaşabileceğimiz tez sayısını da arttıracaktır.

Yök Tez Merkezi'nden tez adı, yazar, danışman, konu gibi çeşitli seçeneklerle arama yapılabilmektedir:

Öte yandan YÖK Tez Merkezi'nde aranan tezler, yapıldıkları tarih/yıl sırasına göre sıralanabilmektedir:

1.3. ULAKBİM

https://ulakbim.tubitak.gov.tr/

"1996 yılında TÜBİTAK'a bağlı bir enstitü olarak kurulan Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM); Türkiye'deki tüm akademik kurumları birbirine ve küresel araştırma ağlarına bağlayan *Ulusal Akademik Ağ* alt yapısını işletmektedir."[5] Ayrıca, bilimsel araştırma yapmak isteyenlere Türkiye çapında yaygın bilimsel verilere erişim sağlamaktadır.

Ulakbim bünyesinde pek çok veri tabanı bulunmaktadır. Bunlar Toplu Katalog (TOKAT) Tarama, TR Dizin Tarama, TÜBİTAK Destekli Projeler Tarama, DergiPark Tarama, TÜBİTAK Kurumsal Arşivi (Aperta) Tarama, Türkiye Akademik Arşivi (Harman) Tarama, TÜBİTAK Erişimine Açık Veri Tabanları, ULAKBİM Keşif, EKUAL Keşif şeklinde sıralanabilir.

Ulakbim'e ait veri tabanlarında tırnak içi arama oldukça önemlidir.

5 https://ulakbim.tubitak.gov.tr/ (Erişim 01 Temmuz 2020).

1.3.1. ULAKBİM Keşif

https://www.ulakbim.gov.tr/yeniweb/ulakkesif/

TÜBİTAK ULAKBİM bünyesinde anahtar kelime, yazar ismi üzerinden dergi ve e-kitapların taranabildiği bir veri tanıdır.

Arama yapılırken anahtar kelime, tırnak içinde yazılır. Sonuç olarak çıkan veriler sırayla görünür. Veriler, bilimsel dergi makalelerinden oluşmaktadır. Bu sıralama, *ilgi* sekmesinde “en yeni tarih” ve en “en eski tarih” seçenekleri seçilerek özelleştirilebilir. Üyelik girişi olmadan tüm sonuçlar görünmemektedir. ULAKBİM Keşif'de yazar ismi, “Soyisim, isim” şeklinde girildikten sonra ilk sıradan itibaren aranan yazara ait tam metin çalışmaları akabinde ise bu yazara atıfta bulunulan çalışmalar sıralanmaktadır.

Kavram aramalarında aynı şekilde tırnak içi tarama yapıldığında makale isimlerinde ve içeriklerinde yer alan sonuçlara ulaşılabilmektedir.

Görsel 13 ULAKBİM Keşif

1.3.2. DergiPark

https://DergiPark.org.tr/tr/

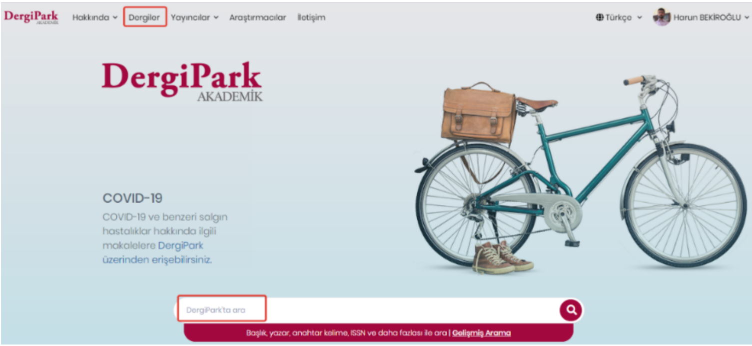
TÜBİTAK ULAKBİM bünyesinde hizmet vermektedir. Türkiye'de yayımlanan akademik bilimsel dergilere iki hizmet sunmaktadır: Bu dergilerin elektronik ortamda sunulmasına ve erişilebilmesine olanak sağlamaktadır. İkinci olarak da bu dergilerin editoryal süreçlerinin ve kontrollerini yönetme imkânı sunmaktadır.

Ülkemizde akademik makalelere en hızlı ve güvenli ulaşma imkânı sağlayan en aktif veri tabanlarının başında olduğu değerlendirilebilir. DergiPark, bir dizinleme sistemi olmayıp, ULAKBİM TR Dizin ile karıştırılmamalıdır. Ayrıca araştırmacılar, yayın yapmak istediklerinde bir yayında aranan kriterler başta olmak üzere hakem süreci ve yayın aşamasına kadar pek çok şeffaf bilgiye sahip olabilmektedirler.

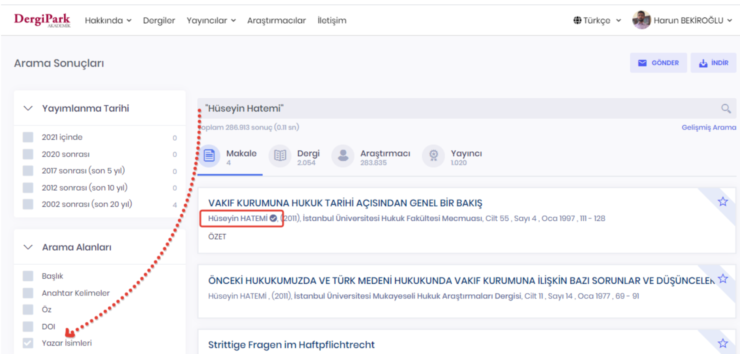
2013 yılında akademik dergilere hizmet veren DergiPark, 2021 Kasım ayı itibariyle 2.015 dergi barındırmaktadır. DergiPark kullanım şartlarına ve akademik süreli yayın standartlarına uymayan dergiler, DergiPark bünyesinden çıkartılmakta veya erişime kapatılmaktadır.

DergiPark’ta yayın yapabilmek için ücretsiz üyelik gerekmektedir. Araştırmacıların aktif kullandıkları e-posta adreslerini ve kişisel bilgilerini güncel tutmaları önem taşımaktadır.

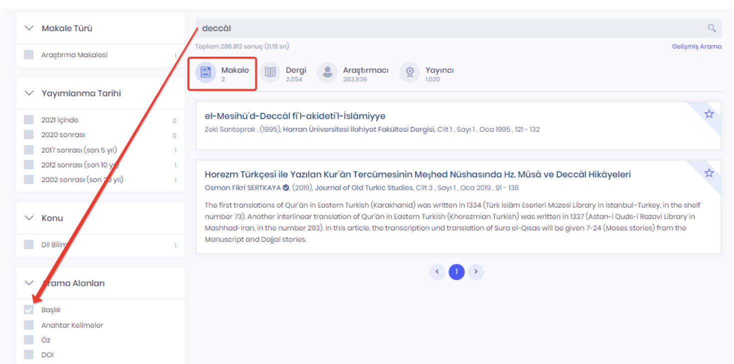
Görsel 14 DergiPark Arayüzü ve Kullanımı

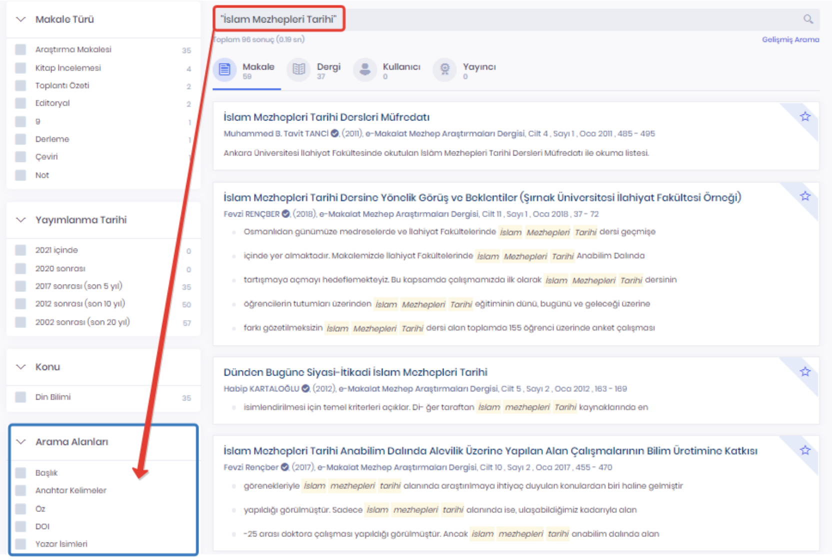
DergiPark üzerinden makale başlığıyla ya da yazar ismiyle arama yapılabileceği gibi anahtar kelimelerle de arama yapılabilmektedir. Makalelerine erişilmesini isteyen yazarların, anahtar kelimelerini oldukça net ve tanımlayıcı olarak seçmeleri önem taşımaktadır.

Yazım farklılıkları ve ifadenin tırnak içine alınıp alınmaması, arama sonucunu etkilemektedir. DergiPark sayfasında solda yer alan seçenekleri daraltarak arama yapmanın arama sonucunu etkilediğini belirtmek gerekir. Ayrıca harfin şapkalı ya da şapkasız yazılması da aramayı etkilemektedir. Öte yandan gelişmiş arama seçeneği de araştırmacılara aramalarını özelleştirme imkânı vermektedir.

Sınırlandırma yapılmadığı zaman, arama alanlarının tamamında verilere ulaşılabilmektedir. Metin içi arama özelliği bulunmamaktadır. Bulunan veriler sadece “Başlık, Anahtar Kelimeler, Öz, DOİ ve Yazar İsimleri” kısımlarını göstermektedir.

DergiPark, her bir makale için istatistiksel veri oluşturmaktadır. Makalelerin okunma ve indirilme sayısını göstermektedir.

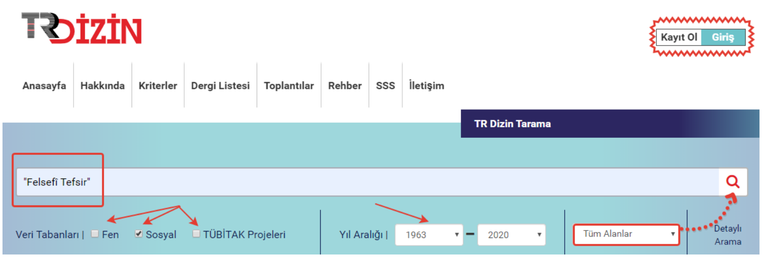

1.3.3. TR Dizin

https://trdizin.gov.tr/

TÜBİTAK'ın bünyesinde yer alan bir veri tabanıdır. Üyelik sistemi ile hizmet vermektedir.

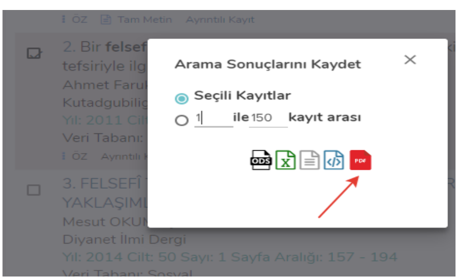
Görsel 15 TR Dizin Kullanımı

Buradaki tüm makalelerin özetleri ve künyeleriyle birlikte liste olarak yazdırılması mümkündür. Bu işlem aşağıdaki gibi yapılır:

"Sonuçları Kaydet" seçeneği işaretlendiğinde karşımıza şu pencere çıkacaktır:

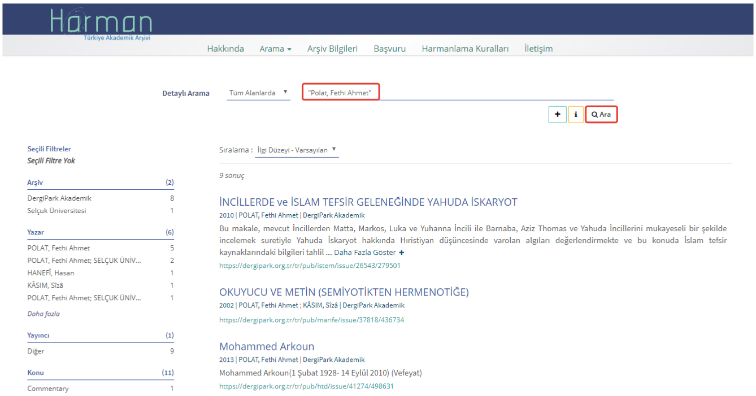
1.3.4. Harman

https://arsiv.ulakbim.gov.tr/index

TÜRKİYE AKADEMİK ARŞİVİ (Harman)

2016 yılında "TÜBİTAK ULAKBİM'de geliştirilen Türkiye Akademik Arşivi (Harman), ulusal arşivler, dergiler (veri sağlayıcılar) ile arama motoru servisleri (servis sağlayıcılar) arasında ilişki kurarak, uluslararası standartlara uygun olarak gereksinim duyulan içeriğe erişim sağlayan üst veri harmanlama yazılımıdır. Ulusal Kurumsal Açık Arşiv içeriklerinin üst verilerinin harmanlanması ve yayınlara Harman adresi üzerinden erişimin sağlanması amaçlanmaktadır."[6] Şu an itibariyle veri tabanında kitap ve bildiriler yer almamakla birlikte Ulakbim veri tabanlarında bulunan tezlere ve makalelere erişim mümkündür.

Görsel 16 Harman

1.4. EBSCOhost

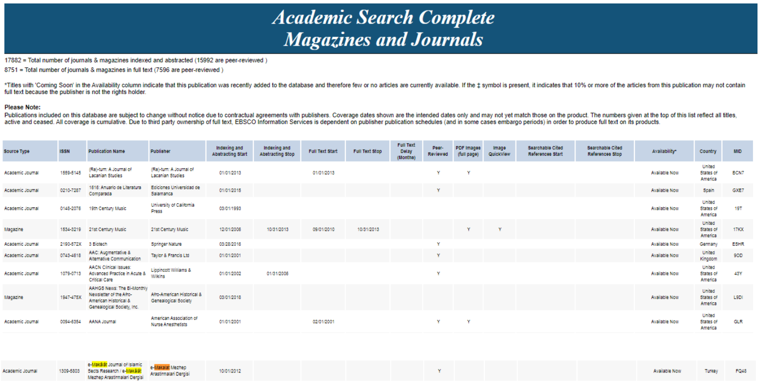
https://www.ebsco.com/

EBSCO Information Services (EBSCO), kütüphaneler için içerik ve teknoloji çözümleri sunan, uluslararası bir sağlayıcıdır. Dizine eklenen dergi ve dergi sayısı17882'dir. Tam metnin üçüncü taraflara sahip olması nedeniyle, EBSCO Bilgi Hizmetleri, ürünleri hakkında tam metin üretmek için yayıncı yayın programlarına bağlıdır. EBSCOhost tarafından taranan ve takip edilen dergilerin listesi aşağıdaki linkte yer almaktadır:

https://www.ebscohost.com/titleLists/a9h-journals.htm?_ga=2.140489012.605231315.1526987795-2107965226.1502699983

6 https://arsiv.ulakbim.gov.tr/index (Erişim 01 Temmuz 2020).

Görsel 17 EBSCOhost Dergi Listesi

Academic Search Complete
Magazines and Journals

17882 = Total number of journals & magazines indexed and abstracted (15992 are peer-reviewed)
8751 = Total number of journals & magazines in full text (7596 are peer-reviewed)

*Titles with 'Coming Soon' in the Availability column indicate that this publication was recently added to the database and therefore few or no articles are currently available. If the ‡ symbol is present, it indicates that 10% or more of the articles from this publication may not contain full text because the publisher is not the rights holder.

Please Note:
Publications included on this database are subject to change without notice due to contractual agreements with publishers. Coverage dates shown are the intended dates only and may not yet match those on the product. The numbers given at the top of this list reflect all titles, active and ceased. All coverage is cumulative. Due to third party ownership of full text, EBSCO Information Services is dependent on publisher publication schedules (and in some cases embargo periods) in order to produce full text on its products.

Source Type	ISSN	Publication Name	Publisher	Indexing and Abstracting Start	Indexing and Abstracting Stop	Full Text Start	Full Text Stop	Full Text Delay (Months)	Peer-Reviewed	PDF Images (full page)	Image QuickView	Searchable Cited References Start	Searchable Cited References Stop	Availability*	Country	MID
Academic Journal	1559-5145	(Re)-turn: A Journal of Lacanian Studies	(Re)-turn: A Journal of Lacanian Studies	01/01/2013		01/01/2013			Y	Y				Available Now	United States of America	BCN7
Academic Journal	0210-7287	1616: Anuario de Literatura Comparada	Ediciones Universidad de Salamanca	01/01/2015					Y					Available Now	Spain	GXE7
Academic Journal	0148-2076	19th Century Music	University of California Press	03/01/1993										Available Now	United States of America	19T
Magazine	1534-3219	21st Century Music	21st Century Music	12/01/2006	10/31/2013	09/01/2010	10/31/2013			Y	Y			Available Now	United States of America	17KX
Academic Journal	2190-572X	3 Biotech	Springer Nature	03/28/2016					Y					Available Now	Germany	ESHR
Academic Journal	0743-4618	AAC: Augmentative & Alternative Communication	Taylor & Francis Ltd	01/01/2001					Y					Available Now	United Kingdom	9OD
Academic Journal	1079-0713	AACN Clinical Issues: Advanced Practice in Acute & Critical Care	Lippincott Williams & Wilkins	01/01/2002	01/31/2006				Y					Available Now	United States of America	43Y
Magazine	1947-475X	AAHGS News: The Bi-Monthly Newsletter of the Afro-American Historical & Genealogical Society, Inc.	Afro-American Historical & Genealogical Society	03/01/2018										Available Now	United States of America	L9DI
Academic Journal	0094-6354	AANA Journal	American Association of Nurse Anesthetists	01/01/2001		02/01/2001			Y	Y				Available Now	United States of America	GLR
Academic Journal	1309-5803	e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research / e-Makâlât Mezhep Arastirmalari Dergisi	e-Makalat Mezhep Arastirmalari Dergisi	10/01/2012					Y					Available Now	Turkey	FQ48

1.5. ASOS İNDEKS

https://asosindex.com.tr/

Asos indeks; öğrenci ve akademisyenlerin araştırmalarında kullanabileceği tam metinlere erişimlerini kolaylaştırmayı amaç edinmiştir. Günümüz itibariyle 1051 dergi ve 68609 makale içeren veri tabanıdır. Daha çok yakın tarihli makaleleri taramaktadır.

Görsel 18 ASOS İndeks

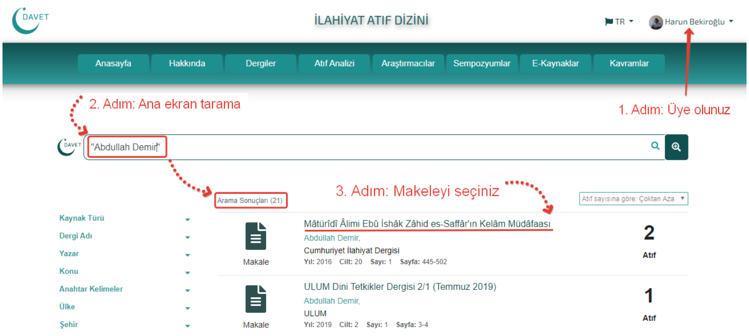
1.6. DAVET Atıf Dizini

www.davet.org.tr/

Dini Araştırmalar Veri Tabanı (DAVET) İlahiyat Atıf Dizini, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin desteği ile üniversitenin Dini İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİMER) bünyesinde yürütülen bir projedir. Aynı merkez tarafından daha önce başlatılan *İsnad Atıf Sistemi* çalışmasının sağladığı atıf birlikteliğinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizdeki ilahiyat alanındaki çalışmaları

bir dizin altında toplamayı hedefleyen önemli ve ilk girişimlerdendir. DAVET atıf dizininden yararlanmak için üyelik gereklidir.

Görsel 19 Davet İlahiyat Atıf Dizini Kullanımı

Tespit edilen makalelere yapılan atıfları görmek ve bunlara erişmek mümkündür. İlgili makale tıklandıktan sonra yıllara göre atıflar görülebilmektedir. İlgili yıl tıklandığında atıflara ulaşılmaktadır.

1.7. İslamcı Dergiler Projesi (İDP)

https://idp.org.tr/

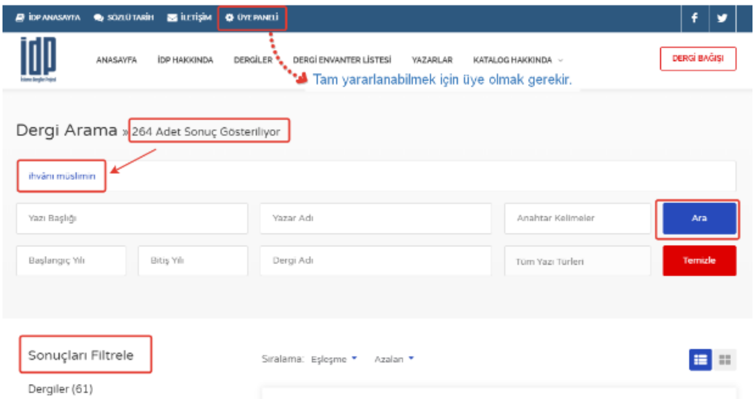
İslamcı Dergiler Projesi, 2013 yılında İlmi Etüdler Derneği (İLEM) tarafından oluşturulmuştur. İDP, 1908-2010 yılları arasında yayınlanmış İslamcı dergileri kapsamaktadır.[7]

İslam ilimlerinden -daha çok- yakın Türkiye İslam Düşüncesi ve Çağdaş İslami Akımlar üzerine çalışmalar yapan, özellikle İslam Mezhepleri Tarihi, Din Sosyolojisi, Din Eğitimi, Din Psikolojisi gibi alanlar, İslamcı Dergiler Projesi'nden daha fazla istifade edebilirler. Projede yer alan dergiler, bilimsel akademik yayın olmayıp aktüel/popüler dergi hüviyetindedir.

7 https://idp.org.tr/, (Erişim 01 Temmuz 2020).

İDP, çağdaş İslam düşüncesi alanına ait pek çok hususun aranabildiği bir platformdur. Türkiye'de çıkmış olan İslamcı dergileri orijinal metinleriyle barındırmaktadır. Platformdaki metinlere tam olarak ulaşabilmek ve indirebilmek için üye olmak gerekmektedir. Yapılan aramalarda sonuçların önemli bir kısmı makale formatında iken bir kısmı da haber ya da reklam kabilinden yazılardır.

Görsel 20 İslamcı Dergiler Metin Erişimi

2. Uluslararası Veri Tabanları

Uluslararası veri tabanları, akademik camianın küresel yüzüdür. 1950li yıllardan itibaren farklı farklı ülkelerdeki akademisyenlerin çalışmalarının verilerinin girilip taranma imkânını oluşturan önemli indeksler bulunmaktadır. Yukardan da anlaşılacağı üzere bu indeksler önceleri matbu halde iken teknolojinin ilerlemesi ve internet hizmetlerinin yaygınlaşmasına bağlı olarak online hale gelmiştir. Aynı zamanda bu veri tabanlarından haberdar olmak ve bunlara üye olmak, akademik çalışmaların ilk şartı gibi bir konuma yükselmiştir. Ülkemizdeki bazı veri tabanları da uluslararası olma yolunda ilerlemektedir.

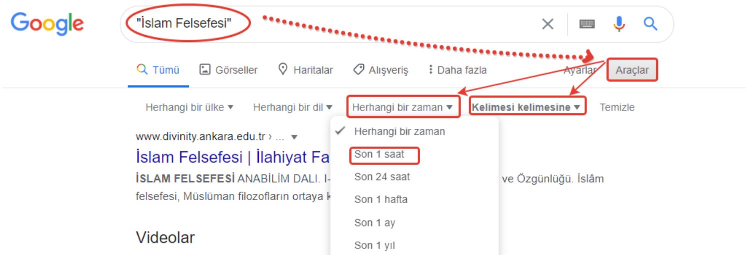
2.1. Google

Google, *arama motoru* olarak tasarlanmıştır. Aram motorundan makale, kitap vb. materyallere ulaşılabilmekte, bunların içeriği görülebilmekte ve *Google akademik* üzerinden atıflara erişilebilmektedir.

2.1.1. Google Ana Ekranı

https://www.google.com/

Arama motoruna üyelik ile giriş yapılıp yapılmaması, elde edilen sonuçları farklılaştırmaktadır. Ana ekranda bulunan araçlar bölümüyle aramayı sınırlamak veya özelleştirmek mümkündür.

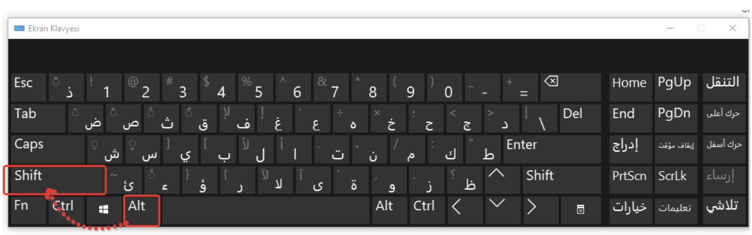

Örneğin *Google ana ekran*ında araçlar bölümünü tıkladığımızda *tüm sonuçlar kelime kelimesi*ne seçenekleri bulunmaktadır. Ayrıca tırnak içinde yazılan ifadeler beraber aranır. Google'de araçlar bölümünde *dil/zaman/ülke* sınırlaması yapılabilmektedir. Google arama motorunda aynı anda farklı şehirlerden aynı nitelikteki kelimeler arandığında farklı sayıda sonuca erişilebilmektedir. Dolayısıyla aramayı birkaç farklı arama motorundan da teyit etmek gerekir. Atıf araması yaparken yazarın ismi tırnak içine alınır. Yanına pdf ifadesi yazılır. Kelimesi kelimesine seçeneği yazıldığında şapkalı harf gibi özel işaretlemeler aktif hale gelmektedir. Bu işaretlemelerin olmadığı hiçbir kelime gösterilmemektedir:

Arama motoru kullanılırken dil seçeneğinde Arapça aktifleştirilmelidir. Bu tür bir bilgisayarda ekran klavyesinden yararlanılarak arama gerçekleştirilebilir. Ancak ilahiyat alanında çalışacak olanların ekran klavyesine ihtiyaç duymayacak şekilde on parmak Arapça ve Türkçe yazabilmesi gereklidir. Diller arasında geçiş yapabilmenin kısayolu, *alt+shift* tuşlarıdır. Bunun yanında araç çubuğundan Mouse yardımı ile de diller değiştirilebilir.

Görsel 21 Arapça Klavye Kullanımı

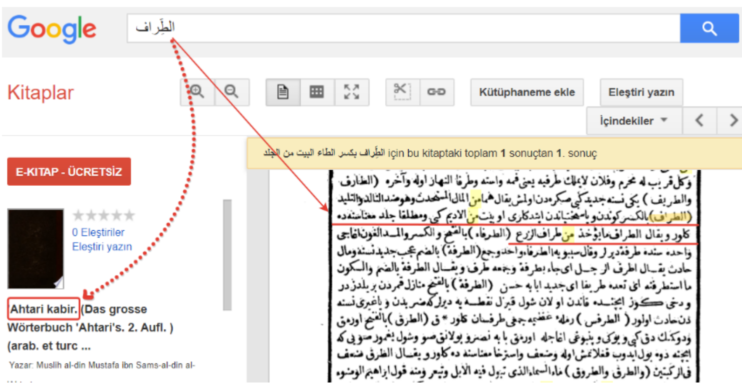
Akıllı telefonlar için de çeşitli dillerle yazma ve arama seçenekleri mümkündür. Akıllı telefonlarda klavye seçeneklerinden Arapça, Farsça ve İngilizce dilleri eklenebilmektedir. Diller arasında geçiş, *space* tuşunun yana kaydırılmasıyla sağlanır.

2.1.2. Google Kitaplar

https://books.google.com.tr/

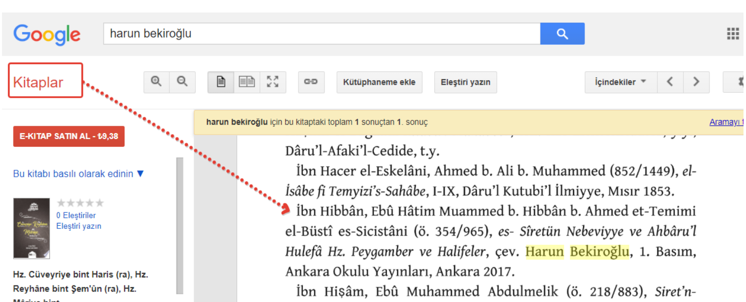
Google arama motoru ekranında daha fazla seçeneğinin altında kitaplar sekmesi bulunmaktadır. Buraya yazar ya da kitap adı girildiğinde ilgili sonuçlara ulaşmak mümkündür. Ayrıca Türkçe, Arapça ve diğer dillerde kullanılan birkaç kelime grubunun ya da uzun bir cümlenin bir kısmının hangi kitapta geçtiğini de bulabiliriz. Bu kitaplar baskısı yapılmış eserler olduğundan dipnot olarak gösterimi oldukça pratiktir. Bu aram yöntemi, yazma tahkiki yapan kişilerin yazmanın kaynaklarını tespit etmesini en fazla kolaylaştıran husustur:

Görsel 22 Google books Metin İçi Arama

Google aram motoru, herhangi bir konuda yazılmış kitapları bulmayı da sağlar. Kitaplar seçeneğinden yazar ismi yazılarak atıflara erişilebilir.

Görsel 23 Google Books Atıf Arama

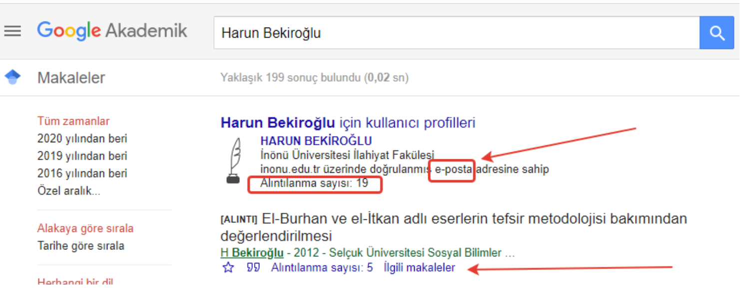

Google arama motorundan erişilen bilgiler, bir süre sonra Google arama motorundan kaldırılabilmektedir. Google kitaplar da buna dâhildir.

2.1.3. Google Akademik

https://scholar.google.com/

Yazarların eserleri ve bulunan her bir eserin bünyesinde bu esere yapılan atıflar yer almaktadır.

Google Akademik'te üyelik oluşturmak ve akademik çalışmaları buraya yüklemek mümkündür. *Google'un* kullanıcılar için bir hizmet olarak tespit ettiği atıflara yer verdiği de görülmektedir. Dolayısıyla bu sayfa, atıflarını tespit etmek isteyen bir yazar için yararlanılması gereken sayfalardan biridir.

2.2. Index Islamicus

https://bibliographies.brillonline.com/browse/index-islamicus

Müsteşrik James Douglas Pearson[8] tarafından 1950li yıllarda kurulmuş olan Index Islamicus, kurulduğu dönemlerde matbu kitap olarak yayınlanmaktaydı. İlk cildi 1958 yılında yayınlandı. Bilim dünyasında büyük ilgi uyandıran eser, Pearson'un tanınmasını sağladı. Londra Üniversitesi, 1972 yılında Pearson'a bibliyografya profesörü unvanını verdi. Eserin basımı, her beş yılda bir periyotlar halinde devam etti. 1982 yılından itibaren ise indeksin yayımı Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi uzmanlarından Geoffrey Roper tarafından sürdürülmüştür.[9] Günümüzde online hizmet vermektedir.

İndeks, İslam ve Müslüman dünyası hakkında tüm konu alanlarını içerecek yayınların bibliyografik künyelerine erişim sağlamaktadır. İçerdiği materyalleri karışık sınıflama ve eş anlamlı kelimeler sözlüğünü kullanarak görüntülemektedir. Milli Kütüphane üyeliği ile bu veri tabanından istifade etmek mümkündür. Milli Kütüphane üyeliği, elektronik veri tabanları ve uzaktan erişim gibi hususlar, aşağıda ayrı bir başlık altında anlatılacaktır.

8 Kemal Çiçek, "James Douglas Pearson", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/210.

9 Geoffrey Roper, "Index Islamicus", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/282.

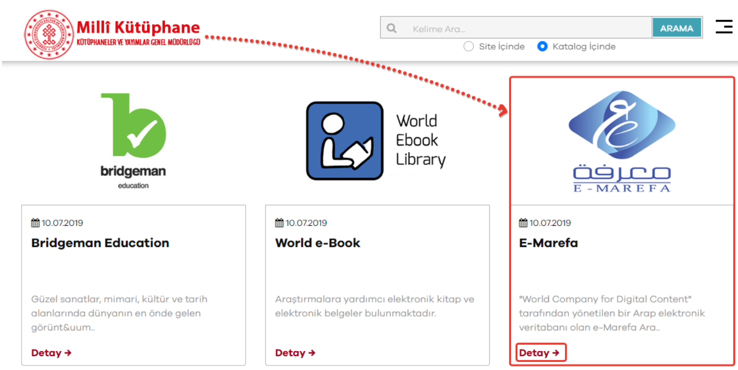
2.3. e-Marefa

https://emarefa.net/ar/

Arapça bilimsel çalışmaları içeren veri tabanıdır. Hakemli bilimsel dergiler, araştırmalar, tezler, tebliğ metinleri, istatistiksel raporlar ve elektronik kitaplardan oluşan yaklaşık 700.000'den fazla çalışma yer almaktadır. Çeşitli bilimsel disiplinleri kapsayan 22 özel veri tabanı üzerinden çalışmaların tam metinlerine, özetlerine ya da yapılandırılmış özetlerine erişmek mümkündür.

e-Marefa, sadece kurumsal üyelerine hizmet sunmaktadır. Üniversitelerinin aboneliği bulunmayan akademisyenler ya da lisansüstü öğrenciler, *Milli Kütüphane üyeliği* ile bu veri tabanından yararlanabilirler. İlgili yere Milli Kütüphane'nin "Elektronik Veri tabanları" başlığından erişilebilir.

Görsel 24 Milli Kütüphane Aracılığıyla e-Marefa Erişimi

2.4. el-Bāhiṣu'l-ʾilmī

https://k-tb.com/

Kendisini, "internet ortamındaki en büyük pdf kitap, bilimsel araştırma ve el yazması veri tabanı" şeklinde takdim eden Arapça bir veri tabanıdır. Kitaplar, yazmalar, tezler, makaleler, Kur'an araştırmaları ve farklı olarak tüm kitapların pdfsinin yer aldığı bir hard disk güncellemesi sağlayan geniş kapsamlı bir veri tabanıdır. Veri tabanı içerisinde Arap dili, âlim ve mütefekkirler, tefsir ve Kur'an ilimleri, Fıkıh ve Usul-i fikh, kadın ve toplum, Akaid, Mezhepler, Dinler vb. birçok alana dair eser bulunmaktadır.

Görsel 25 el-Bāhis̱u’l-ʾilmī

Veri tabanın avantajlarından birisi, kitap ya da makale gibi materyallerin pdf dosyalarını ücretsiz sağlamasıdır. Yazmalar ile ilgili en detaylı arama yapılabilecek veri tabanlarından birisi olarak karşımızda durmaktadır. Bu veri tabanı, İslami ilimler Arapça literatürüne dair *efrādını cāmiʾ*, *eġyarına māniʾ* bir web sayfasıdır.

2.5. Al Manhal

https://www.almanhal.com/

Üniversite kütüphanesinin üyeliğiyle yararlanılabilen bir platformdur. Arap ülkeleri merkezli bir veri tabanı olup Arapça kaynaklar içermektedir. Al Manhal, önde gelen

Arapça elektronik bilgi sağlayıcısıdır. Ortadoğu, Afrika ve Asya'dan bilimsel yayınların tam metin aranabilir veri taban sağlayıcısıdır.

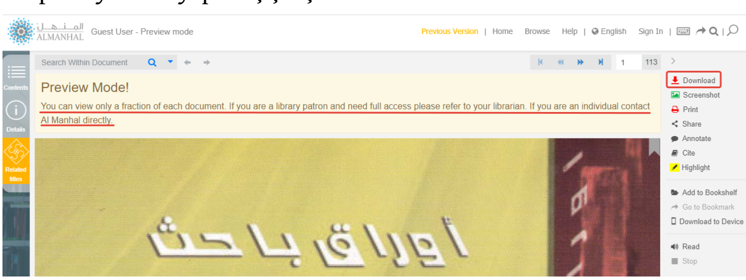
Al Manhal, üniversite, hükümet, kurumsal, okul ve halk kütüphanesi kullanıcılarının Orta Doğu'dan binlerce e-Kitap, e-Dergiler, e-tezler, istihbarat raporları ve konferans işlemlerini verimli bir şekilde keşfetmelerini ve bunlara erişmelerini sağlamak amacıyla Birleşik Arap Emirlikleri'nden Dubai'de kurulmuştur.

Dışardan erişimde sınırlı yararlanma imkânı tanımaktadır. Üyelik sağlandığında akademik tez, kitap ya da makalelerin içeriğine ya da indirilmesine müsaade edilmektedir.

Bilimsel metinler başlık, içerik, anahtar kelimeler gibi seçeneklerle sınırlandırılabilmektedir. Tüm metinlere erişilemese de araştırmacılar açısından bu veri tabanının önemini şöyle ifade edebiliriz: Bu veri tabanı aracılığıyla -içeriğinin tamamına erişilmese bile- Arap dünyasında yapılmış çalışmalardan haber olmak mümkündür.

Kurumsal aboneliği olmayanlar, Milli Kütüphane üyeliği aracılığıyla yararlanabilirler. Milli Kütüphane "Elektronik Veri tabanıları" başlığı altında Al Manhal erişimi mümkündür.

2.6. DAR ALMANDUMAH

https://search.mandumah.com/

İlahiyat ve sosyal araştırmalarda tam metin içeriği sağlayan titiz veri tabanlarından biridir. *Dar almandumah*, ilahiyat alanındaki spesifik konulara dair taramalarda, birçok ülkenin farklı üniversitelerinden akademik metinlere ulaşma imkânı sağlamaktadır. Dar almandumah İslam ilimlerinin farklı alanlarında yayımlanmış hemen hemen tüm Arapça dergileri ve konferans araştırmaları ile seminerleri kapsar. Erişim sağlayabilmek için üniversitelerin kurumsal üyeliği şartı aranmaktadır.

2.7. JSTOR

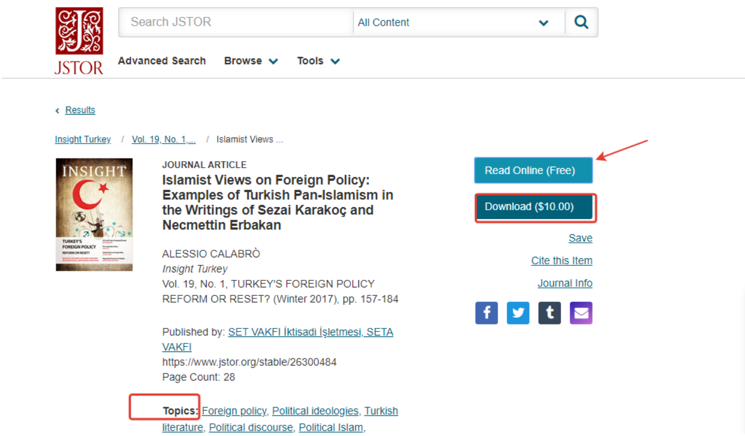
https://www.jstor.org/

JSTOR (ya da uzun adıyla Journal Storage), 1995'te Amerika'da kurulmuş, kâr amacı gütmeyen ve akademik dergileri arşivlemek için hazırlanan bir platformdur. JSTOR, 2009 yılında ITHAKA ile birleşerek, bu akademik platformun bünyesine dâhil olmuştur. ITHAKA, 180 civarında ülkeye, erişim imkânı sağlayan, uygun maliyetli daha genel bir platformdur. ITHAKA bünyesinde, aşağıdaki hizmetler verilmektedir:

ITHAKA

JSTOR	ARTSTOR	PORTICO	ITHAKA S+R
Journals, books, images, and primary sources on a platform for teaching and connecting ideas	Media for teaching and learning from the world's leading museums, artists, and scholars	Community-supported preservation of e-journals, e-books, and digital collections	Collaborative strategies and research for higher education and the arts

JSTOR, üyelik sistemiyle çalışmakta olup kendisine üye olan kurumlara 1665 yılına kadar birçok derginin dijital tam metnini sunmaktadır. 159 ülkeden 7.000 civarında kurum, JSTOR'a üyedir.

Metnin tamamına ulaşmak için ücret ödemek gerekmektedir. Üyelik yapılarak metinler ücretsiz okunabilmektedir.

2.8. Elsevier

https://www.elsevier.com/tr-tr

Elsevier, bilimsel, teknik ve tıbbi içerik konusunda uzmanlaşmış bir Hollanda yayıncılık ve analiz şirketidir. 2015 yılına kadar Reed Elsevier olarak bilinen RELX Grubunun bir parçasıdır. Ülkemizde Milli Kütüphane üyeliği ile uzaktan erişim sağlanabilmektedir.

Elsevier, akademisyenler ve akademik kurumların istifade edebileceği uluslararası bir şirkettir. Elsevier, kullanıcılarına birçok hizmet sunmaktadır. Sunduğu hizmetler şunlardır: Scopus, ScienceDirect, Mendeley, Evolve, Knovel, Reaxys, ClinicalKey. Bu yönüyle Türkiye'deki Ulakbim'le benzerlik arz etmektedir. Milli Kütüphane üyeliği ile uzaktan erişim sağlanabilmektedir.

2.8.1. Scopus

https://www.scopus.com/

Scopus, Elsevier tarafından 2004 yılında başlatılan sanal ve atıf hizmeti sunan akademik arama motorudur. Scopus, yaklaşık 11.678 yayıncının yaklaşık 36.377 başlığını kapsamaktadır. Üç tür kaynağı kapsar: kitap dizileri, dergiler ve ticaret dergileri. Hakemli bilimsel dergilerde yayımlanmış çalışmaların özetlerini ve atıf sayılarını, kitap ve konferans bildirilerini gösteren itibarlı bir veri tabanıdır. Fen bilimleri, tıp, teknoloji, sosyal bilimler, eğitim gibi birçok alanda sayısız çalışmalar bulmak mümkündür.

Görsel 26 Scopus Preview

Scopus, birçok veri tabanında olduğu gibi tarama sistemine dâhil edeceği akademik dergileri belirli standartlarla tarama skalası içerisine eklemektedir. Örneğin Türkiye'de ilahiyat dergileri içerisinde sınırlı sayıda birkaç dergi, Scopus tarafından taranmaktadır.[10]

Gelişmiş araçlar ve analizler kullanarak Scopus, kesin alıntı sonuçları, ayrıntılı araştırmacı profilleri ve daha iyi kararlar, eylemler ve sonuçlar sağlayan bilgiler üretir.

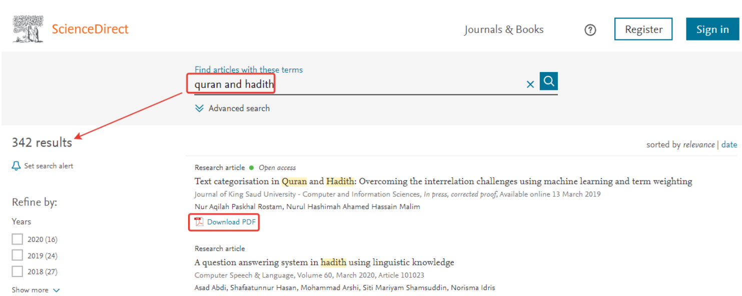
2.8.2. ScienceDirect

https://www.sciencedirect.com/search/advanced

Elsevier bünyesinde yer alan hakem denetimli bir akademik literatür platformudur. Üniversite kütüphaneleri ve enstitüler araştırmacı topluluklarına ScienceDirect erişimi sağlamaktadır. Araştırmacılar, ScienceDirect'i akademik araştırmaları aramak, keşfetmek, okumak, anlamak ve paylaşma yöntemlerini geliştirmek için kullanır. ScienceDirect dergi makaleleri ve kitap bölümleri bulmayı kolaylaştıran bir anlayışa sahiptir. Milli Kütüphane üyeliği ile kütüphanenin online sayfasından ScienceDirect'e erişim imkânı bulunmaktadır.

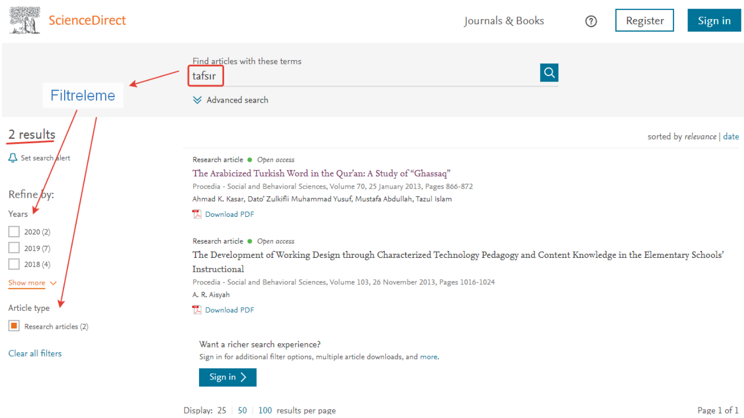
İlahiyat alanında yapılacak aramalarda kavramların ya da isimlerin İngilizce yazımına dikkat edilmelidir.

Görsel 27 ScienceDirect Arayüzü

Arama sırasında filtreleme seçeneği, daha sınırlı sonuçlar tespit edebilme olanağı sağlamaktadır.

10 Zehra Taşkın vd., "Scopus Dergi Seçim Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Türk Kütüphaneciliği* 30/1 (2016), 8-19.

Makalelerin pdf versiyonlarına da ulaşılabilmektedir.

2.9. Web of Science Group

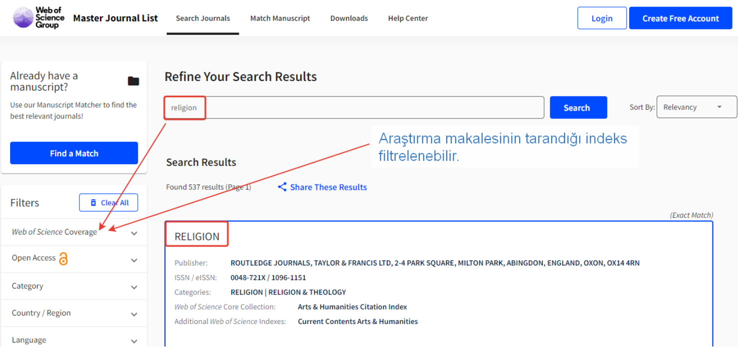
https://mjl.clarivate.com/home

Web of Science (WOS), uluslararası akademik yayınları kategorize ederek tarayan geniş ve önemli bir veri tabanıdır. WOS, belirli kriterlerle yayınları taramakta ve derecelendirme yapmaktadır. WOS'un indeksler içerisinde en üst skalada olduğunu ve en itibarlı indeks olduğunu söylenebilir. Bir akademisyenin WOS bünyesinde yer alan dergilerde yayın yapması, reelitede alanında önemsendiğinin en önemli göstergelerinden birisidir. Erişim için kurumsal üyelik şartı getiren *Web of Science*, a sınıfı dergilerin içeriğine erişim imkânı sunmaktadır.

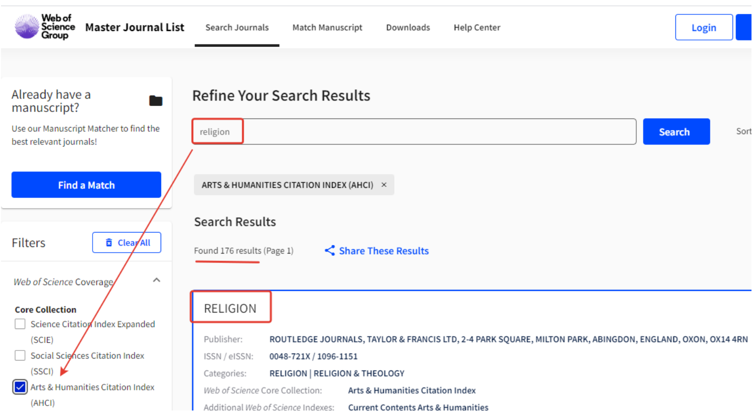
WOS platformu kullanılarak *bibliyometrik veri analizi* yapmak da mümkündür. Bununla herhangi bir konudaki yapılmış çalışmaları, çalışma yapan akademisyenleri, ülke, dil, yıl seçeneklerine göre görebilmek söz konusudur. Tanıtımını yaptığımız birçok web sayfasının çeşitli sosyal medya platformlarında kullanımı gösterilmektedir. İlgili veri tabanları-

nın bir kısmının henüz yeni olması, pratik metotlarla kullanım bilgisi servisini de bir ihtiyaç haline getirmiştir. İnternet üzerinden yapılabilecek basit bir taramada hemen her veri tabanına ya da web sayfasına yönelik tanıtıcı linkler ve videolar bulunabilir.[11]

Görsel 28 Web of Science

İlahiyat araştırmaları, filtreleme seçeneği ile sınırlandırılabilmektedir.

2.9.1. Web of Science Clarivate

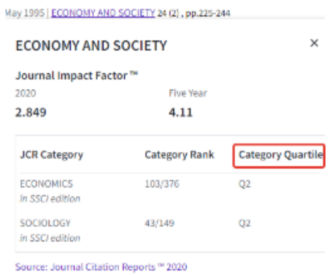
www.webofknowledge.com

https://jcr.clarivate.com/jcr/home

11 "New Web of Science - Türkçe -", https://www.youtube.com/watch?v=GhSlbqvIN4A (06 Eylül 2021); "WOS'da Bibliyometrik Veri Nasıl İndirilir?", https://www.youtube.com/watch?v=duClxws_PME (02 Ocak 2021).

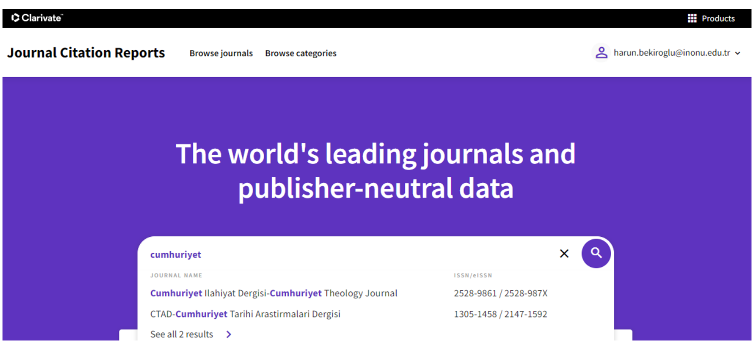
Uluslararası dergilerin tarandığı bir portaldır. Dergilerin akademik caimadaki itibarını ve geçerliliğini görmemizi sağlar. Abonelerine detaylı bilgi ve kaynak erişimi sağlayan veri tabanıdır. Akademisyenlerin kütüphane dışından erişim sağlayabilmek için bağlı oldukları üniversitenin kütüphane biriminden gerekli işlemleri yapmış olmaları gerekir.

Veri tabanlarının sağladığı en önemli hizmetlerden birisi, bir akademik derginin Impact Factor'ünü (Etki Faktörü) tespit edebilmesidir. Akademik itibar anlamına gelebilecek Impact Factor, bir derginin okunma ve aldığı atıf itibariyle akademik camiada gördüğü ilgiyi ifade etmektedir. Impact Factor, yukardan aşağıya doğru Q1, Q2, Q3 ve Q4 şeklindeki derecelendirmelerle ifade edilmektedir. Buna göre Q1, en yüksek atıf alan dergi anlamına gelmektedir. Impact Factor'ün tespit edilebildiği en gözde platform, Web of Science'dir.

Web of Science *Clarivate* üzerinden dergilerin akademik derecelerini ifade eden *Impact Factor*'e ulaşabilmek ve *Journal Citation Reports* hizmeti ile dergilerin atıf raporlarını incelemek mümkündür. Burada taranan dergiler, dergilerdeki metinlerin değerleri, alanlarına göre tespit edilebilir.

Görsel 29 Clarivate Üzerinden Dergilerin Akademik Derecelerinin Tespiti

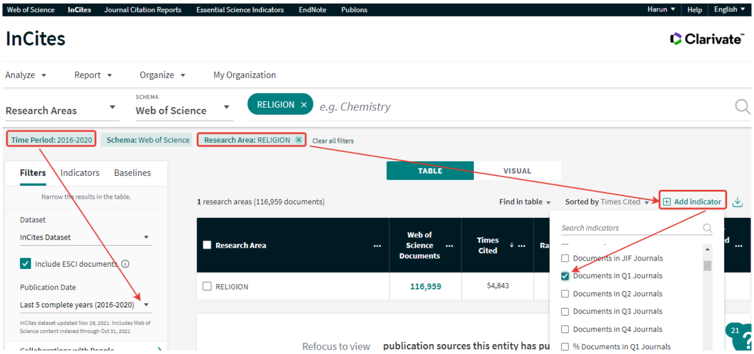
2.9.2. Web of Science InCites

https://incites.clarivate.com/#/landing

WOS'un farklı bir hizmeti olan InCites de konu bazlı dergi ve benzeri yayınların taranmasını ve Q dereceleri itibariyle aldığı değeri gösteren, bu bağlamda bir derginin uluslararası düzlemde akademik itibarını ifade eden bir platformdur.

Tarama yaparken önce alan belirleyip akabinde bu alandaki dergilerin derecelerine göre sıralamasını -görselde işaret edildiği gibi- görmek mümkündür.

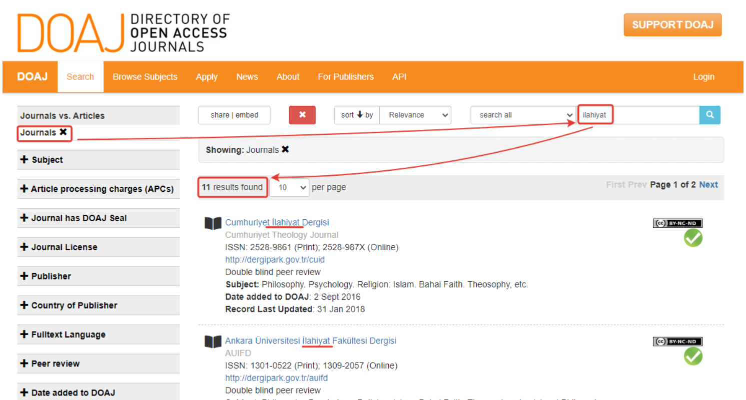
Görsel 30 Web of Science InCites Üzerinden Alan ve Dergi Taraması Yapma

2.10. DOAJ

https://www.doaj.org/

DOAJ (Directory of Open Access Journals), 2003 yılında İsveç Lund Üniversitesi'nde kurulmuş olan uluslararası bir dergi dizinidir. Güncel olarak bilim, teknoloji, tıp, sosyal bilimler ve beşeri bilimlerin tüm alanlarında 14,735 dergi taranmakta ve açık erişimi sunulmaktadır. DOAJ bizlere dergi, yayıncı, yazar, anahtar kelime vb. tarama seçenekleri sunmaktadır.

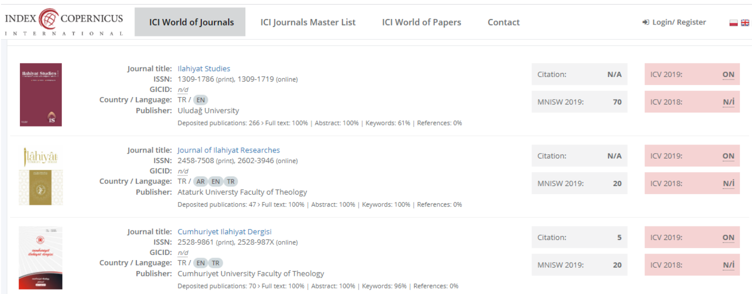

Dergilerin kurumsal başvurularından sonra DOAJ kriterlerini yakalayan yayıncıları üye olarak tanımlamakta ve dergilerini dizin içerisine almaktadır.

2.11. INDEX COPERNICUS

https://journals.indexcopernicus.com/

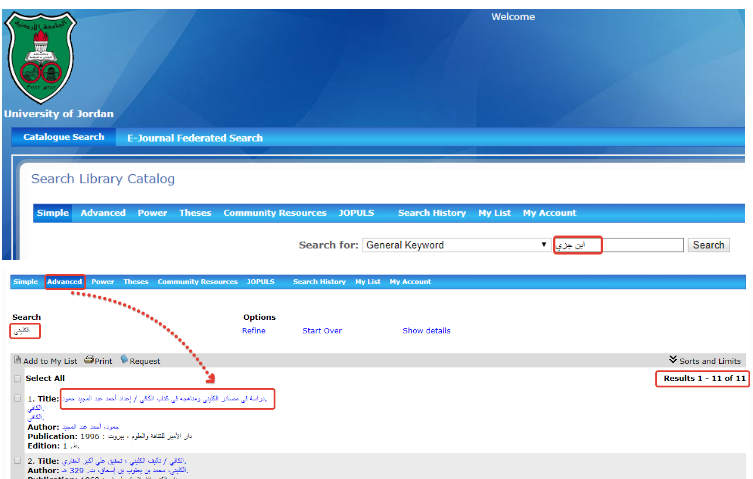
Dergi bibliyografyası içeren Polonya merkezli bir veri tabanıdır.

2.12. Diğer Veri Tabanları

Dünya'nın çeşitli yerlerinde ve ülkemizde bulunan üniversitelerin, tarihi tutanaklar, siciller, yakın tarih ile ilgili metinlerin paylaşımı ya da modern döneme ait bilgi ve belge aktarımı sağlayan veri tabanları bulunmaktadır. Örneğin Ürdün Üniversitesi'nin kataloglarına şu şekilde erişilebilmektedir: http://hip.jopuls.org.jo/web/ju

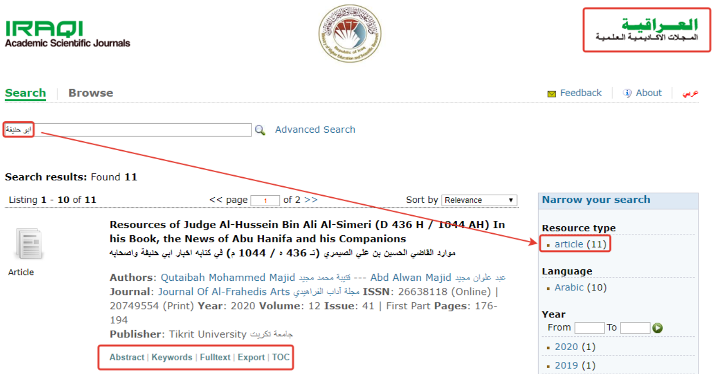
Bu veri tabanı, Arap ülkelerindeki literatürü tespit etme bakımından önemlidir. Akademik çalışmalara ya da bilimsel materyallere erişim sağlayan kapsamlı bir veri tabanıdır. Anahtar kelime, başlık, yazar ismi gibi seçeneklerle arama yapılabilmektedir.

Sitenin Arapça ve İngilizce ara yüzleri bulunmaktadır. Kullanıcıya, erişim sağlanan kaynakların bir kısmının kendisini bir kısmının ise bulunduğu kütüphanenin bilgilerini sunulmaktadır.

Irak'ta bulunan *Academic Scientific Journals* sayfasından Irak'ta yer alan üniversitelerde bulunan çalışmalara erişilebilmektedir. Kullanıcılardan üyelik istenmemekte ve bilimsel makalelerin içeriğine *fulltext* seçeneğinden tam erişim hizmeti de sunulmaktadır. İlgili veri tabanının linki şudur: https://www.iasj.net/

Bu veri tabanları dışında CEEOL - Central and Eastern European Online Library, OpenAIRE, Internet Archive, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), DSpace, OAI-PMH Registered Data Providers, PhilPapers, Zenodo, Project Gutenberg, World Library, İdealonline: Online Kütüphane, Free-Ebooks, TÜBİTAK ULAKBİM APERTA ve Blogger gibi birçok ulusal ve uluslararası veri tabanı, indeks bulunmaktadır.

2.13. Akademisyen Platformları

Dünya'nın pek çok ülkesindeki akademisyenlerin sosyal paylaşım ya da sosyal medya işlevini gören platformlardır. Bu platformlar, sivil olup akademisyenlerin çalışmalarını yükleyebildiği ve bunun üzerinden tanınırlık kazandığı mecralardır. Ayrıca bu platformlarda kavram ve başlık üzerinden arama yapmakta mümkündür. Bazı platformlar akademisyenlere yapılan atıfları da tespit edebilmektedir. Maksimum istifade için akademisyen platformlarına üyelik gerekir. *Google* arama motorunun ana ekranından arama yapıldığında makaleler ve tezler daha çok bu akademisyen platformları üzerinden bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırmacıların bu sayfalardaki üyeliklerini ve metin paylaşımlarını aktif tut-

ması tavsiye edilmektedir. Üyelik oluşturma sırasında ilgi alanları kavramsal olarak tanımlandığında bu platformlar, söz konusu alan çerçevesindeki yeni yayınlardan üyeleri haberdar etmektedir.

Önde gelen bazı platformlar şunlardır:

2.13.1. Researchgate

https://www.researchgate.net/

Bu platform haftalık takip istatistiğiyle birlikte kurum içi en fazla okunan yayın tespitini de kullanıcılarına iletmektedir.

2.2.13.2. Academia.edu

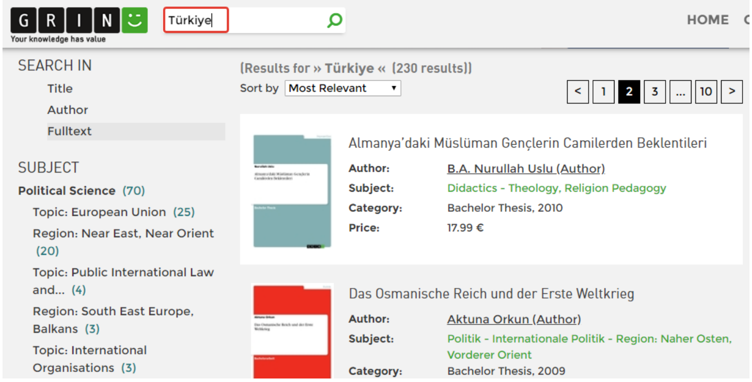
https://www.academia.edu/

Premium versiyonu olup bu seviyedeki üyelikte akademisyenin atıflarını göstermektedir.

2.2.13.3. GRIN

https://www.grin.com/en/

e-book erişimi imkanı sağlayan Almanya merkezli veri tabanıdır. Üyeler, çalışmalarını e-book formatına dönüştürüp sisteme yükleyebilmekte ve bazı şartlarla bu site üzerinden pazarlayabilmektedir. Bu sitede Türkiye hakkındaki konuları içeren pek çok akademik veri bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTÜPHANELER VE KATALOGLAR

Kütüphaneler, bir araştırmada materyal ve kaynak taraması hususunda her zaman başat role sahip olmuşlardır. Bu açıdan kütüphaneler, herhangi bir araştırmanın kaynaklarını tespit ve toparlama merkezidir.

Geçmişte kütüphane katalogları, fihristler ve kartlardan oluşmakta ve kütüphane içindeki eserler bu şekilde taranmaktaydı. Günümüzde kütüphaneler, dijital veri (kitap veya makale ismi, kapak, içindekiler ve kaynakça bölümleri veya eserlerin tamamı, gazete ve dergi içerikleri, ses ya da görüntü kayıtları, afiş ya da posterler, yazma eserlerin mikrofilm kayıtları vb.) paylaşma yoluna gittiklerinden dolayı uzaktan da hem kütüphane binası içinde hem de uzaktan erişim yoluyla istifadeye açık hale gelmişlerdir.

Günümüzde kütüphanelerin alanla ilgili bibliyografyalar, kataloglar oluşturma yine alanla ilgili dergilerin takip edilip arşivlenmesi, alana özel eserlerin kullanıcılar için taranabilir hale getirilmesi gibi yeni hizmetleri bulunmaktadır. Ayrıca alanla ilgili elektronik kaynak ve linklerin tanıtım ve sağlaması; farklı alanlara dair tarihsel kayıtlar, kütüphaneler tarafından günümüzde kullanıcılarına sağlanan imkânlar arasındadır. Bu minvalde kütüphanelerin çehre değiştirdiğini, İslam ilimleri özelinde çağa ayak uydurma gayretinde olduklarını söylemek gerekir.

1. Türkiye'deki Kütüphaneler

İslami ilimler sahasında hususi olarak oluşturulmuş kütüphanelerin dışında ülkemizde mevcut olan ulusal kütüphaneler, alanımızla ilgili birçok veri ve eser barındırmaktadır.

1.1. İSAM Kütüphanesi

http://ktp.isam.org.tr/

İSAM Kütüphanesi, İslami ilimler alanında en kapsayıcı kütüphanelerden biri olup üyelik şartıyla lisansüstü öğrencilere ve araştırmacılara hizmet vermektedir.

Kütüphanede İslâm kültürü, tarihi ve medeniyeti ile ilgili yayımlanan kitap ve süreli yayınlar düzenli takip edilerek araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır. Ayrıca yaklaşık 20.000 doküman dosyasından oluşan geniş bir dokümantasyon birimi de oluşturulmuştur. İSAM kütüphanesi bünyesinde İslami ilimler dışında bazı bilim insanlarının isimlerinin verildiği farklı arşivlerde yer almaktadır.[12]

12 http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=4&cat_id=1&chid=11.

İSAM sayfasında kütüphanede yer alan kaynakların sayısı ile ilgili şu bilgilere yer verilmektedir:

Kitap Sayısı	322.591 Cilt
Dergi Sayısı	Yaklaşık 900 sürekli takip edilen 4.220 çeşitli dergi (takriben 232.000 sayı)
Doküman Dosyası	18.546
Mikrofilm (Osmanlı Kadı Sicilleri)	23.505
Mikrofiş ve Mikrofilm	411
Ayrı Basım	5.400
CD	1.709

İSAM ile ilgili çalışmamızın baş kısımlarında genel bilgiler verilmişti. Bu bölümde sadece kütüphane ile alakalı mevzular aktarılacaktır. İSAM kütüphanesi, İstanbul Bağlarbaşı'nda bulunan, ülkemizde İslami ilimler çerçevesinde var olan en önemli kütüphanelerden birisidir. Ülkemizdeki seçkin bazı ilim adamlarının şahsi kütüphanelerini de bağışladığı İSAM Kütüphanesi, İslami ilimlerde yeni çıkan hemen her esere ulaşma gayretindedir. Dâhili hizmeti, araştırmacılara ve lisansüstü öğrencilerine tahsis edilen kütüphane, uzaktan erişim yoluyla da birçok hizmet vermektedir.

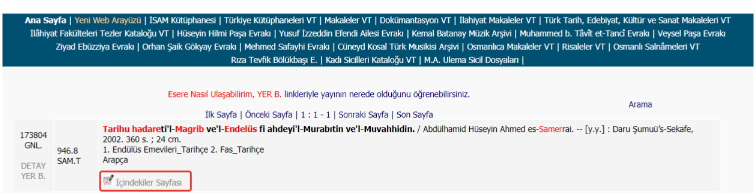

Kütüphane katalog taramasında transkripsiyon işaretlemelerine gerek olmaksızın arama yapılır:

Görsel 31 İSAM Kütüphanesi Basit Tarama

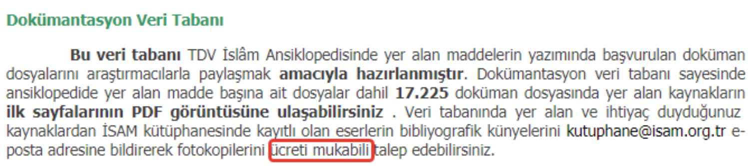
İSAM Kütüphanesi, bazı eserlerin kapak ve içindekiler kısmının pdf dosyasını kullanıcılara takdim etmektedir:

Kütüphane veri tabanı, araştırmacılara müelliflerin künyelerini, tam isimlerini ve vefat tarihlerini hicri ve miladi olarak sunmaktadır. Bu durum, tez ya da makale yazımı sırasında özel isim yazım birlikteliğinin oluşması bağlamında araştırmacılara pratiklik sağlamaktadır. Ayrıca dipnot sisteminde *Zotero* gibi programlar kullananlar için de *detay* sekmesinde *Zotero* eklentisi yer almaktadır:

İSAM kütüphanesi içerisinde dokümantasyon ve fotokopi hizmeti vermekle birlikte telif hakkı olmayan eserlerin fotokopilerini isteyen kullanıcılarına ücretini ödemek şartıyla kargo yoluyla ulaştırmaktadır. İlgili husus şu şekilde açıklanmıştır:

Dokümantasyon Veri Tabanı

Bu veri tabanı TDV İslâm Ansiklopedisinde yer alan maddelerin yazımında başvurulan doküman dosyalarını araştırmacılarla paylaşmak **amacıyla hazırlanmıştır**. Dokümantasyon veri tabanı sayesinde ansiklopedide yer alan madde başına ait dosyalar dahil **17.225** doküman dosyasında yer alan kaynakların **ilk sayfalarının PDF görüntüsüne ulaşabilirsiniz** . Veri tabanında yer alan ve ihtiyaç duyduğunuz kaynaklardan İSAM kütüphanesinde kayıtlı olan eserlerin bibliyografik künyelerini kutuphane@isam.org.tr e-posta adresine bildirerek fotokopilerini ücreti mukabili talep edebilirsiniz.

1.2. Millî Kütüphane

http://www.millikutuphane.gov.tr/

Millî Kütüphane'de yazma eserlerden güzel sanatlara kadar geniş bir yelpazede arama yapmak mümkündür. Milli Kütüphane web sayfasında kitap *katalog tarama (Kaşif), Makaleler Bibliyografyası, Türkiye Bibliyografyası* gibi farklı hizmetler bulunmaktadır. Bu hizmetlere aşağıdaki linklerden erişilebilir:

https://kasif.mkutup.gov.tr/

http://makaleler.mkutup.gov.tr/

http://eyayinlar.mkutup.gov.tr/

Bunların dışında Milli Kütüphane'nin önemli bir hizmeti de veri tabanlarını bir araya topladığı bir bölüm açmış olmasıdır. Bu bölümde üyelik şartına bağlı olarak, bir kısmına yer verdiğimiz pek çok veri tabanına erişim sağlanmaktadır:

http://www.millikutuphane.gov.tr/electronicresource

Ankara'da bulunan kütüphaneye şahsen başvuru yapan araştırmacılar, kütüphaneye üye olabilmektedir. *Kütüphane üye kartı* ile kütüphanenin fiziki mekânları kullanılabilmektedir. Ayrıca kartın arka yüzünde yer alan *Milli Kütüphane Üye Numarası* ile kütüphaneye uzaktan erişim sağlanabilmektedir. Arka yüzde yer alan Milli Kütüphane üye numarası, aynı zamanda *kullanıcı adı* yerine de geçmektedir.

Bilimsel makalelerin özet kısımlarının yazımı sırasında anahtar kelimelerin, özel şahıs ve yer isimlerinin yazımında *Encyclopaedia of Islam Three* baskısı esas alınmaktadır. Eserin dijital versiyonuna Millî Kütüphane üyeliği ile "Elektronik Kaynaklar" sayfasından ücretsiz olarak erişilebilmektedir. *Kullanıcı Adı* Millî Kütüphane üye numarası ve şifre gün/ay/yıl şeklinde sayı ile doğum tarihidir. Bk. http://www.millikutuphane.gov.tr/electronicresource/detail/Brill-yayinevine-ai%E2%80%8Bt-Encyclopaedia-of-Islam

Görsel 32 Encyclopaedia of Islam Three Second Erişimi

Millî Kütüphane'nin Katalog tarama sistemi KAŞİF olarak adlandırılmaktadır ve KAŞİF'e şu linkten erişilebilir: https://kasif.mkutup.gov.tr/

Görsel 33. Milli Kütüphane KAŞİF Materyal Taraması

İlgili eser ismi tıklandığında eser hakkında "künye detaylarına" ulaşılabilmektedir.

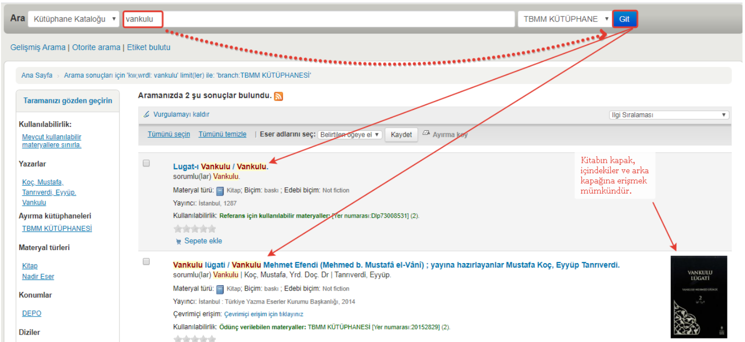

1.3. TBMM Kütüphanesi

https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/

Pek çok telifsiz eserin tamamının, telifli eserlerin ise kapak, arka kapak, kaynakça ve içindekiler bölümlerinin pdfsinin temin edilebilmektedir.

Görsel 34 TBMM Kütüphane Taraması

1.4. Yazma Eser Kütüphaneleri

https://www.yek.gov.tr/

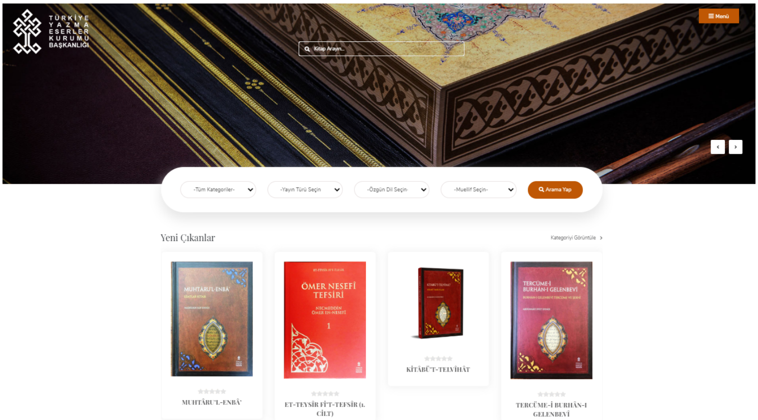
İslam düşüncesinin pek çok temel kaynağı, matbaanın yaygınlaşmasından önce elle kaleme alındığı için yazma eser birikimi önem taşımaktadır. Yazma nüshaların oluşumu, Cumhuriyet'in kuruluş dönemlerine kadar sürmüştür. Yazmanın müellif nüshası ya da müstensih nüshası olması gibi eseri öne çıkaran bazı yönleri bulunmaktadır. İslam düşüncesinin Osmanlı Dönemi'nde kaleme alınan pek çok eserinin Türkiye kütüphanelerinde müellif nüshalarına ya da müellife en yakın nüshasına ulaşabilme olanağı, diğer İslam ülkelerine nazaran daha fazladır. Osmanlı mirası, ülkemizi yazmalar hususunda zengin bir konuma taşımıştır. Mesela dünyanın en büyük yazma eser kütüphanelerinden birisi İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'dir.

Türkiye'deki yazmalarla ilgili olarak Kültür Bakanlığı'na bağlı *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı* sorumludur. Kurumun sitesinden kuruma bağlı olan kütüphaneler görülebilmektedir ve erişim sağlanabilmektedir.

Görsel 35 Yazma Eser Kütüphaneleri

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı web sitesi üzerinden kurumun tıpkıbasım, tercüme ve e-kitap gibi hizmetlerine de ulaşabilmek mümkündür. *Yazma Eserler Kurumu* günümüze kadar ihmal edilen pek çok eserin tahkik, tercüme ya da tıpkıbasım işlemini gerçekleştirerek İslam ilimleri alanına önemli katkılar sağlamaktadır.

Yazmalar hususundaki önemine binaen Süleymaniye Kütüphanesi hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır. 1918 yılında kurulan Süleymaniye Kütüphanesi, Türk-İslâm kültürünün ana kaynaklarından olan yazma ve Arap harfli eski basma eserleri bünyesinde barındıran, yerli ve yabancı araştırmacılara hizmet sunan bir kuruluştur. Kütüphanenin kendi verilerine göre 152 koleksiyon bulunmaktadır. Kütüphanede müsevvede nüshalar, tarihi çok eski, müellif hattı nüshalar, dünyada tek nüsha veya sultanlara ithaf edilmiş kıymetli yazmalar bulunmaktadır.

Süleymaniye Kütüphanesi Okuma Salonu'ndan eserlerin dijital görüntülerine, resmî tatiller dâhil olmak üzere her gün 08.30 – 23.00 saatleri arasında erişilebilmektedir. Ancak eserlerin dijital kopyaları, sadece hafta içi 08.30 – 16.30 saatleri arasında temin edilebilmektedir. Eserlerin bir kısmının veya tamamının elektronik kopyalarını almak isteyen araştırmacılar, yazma talep formunu istenen belgelerle birlikte suleymaniye@yek.gov.tr adresine başvurarak yazmaya ulaşabilmektedirler.

Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağlı dört temel kütüphane bulunmaktadır. Her birisinin de kendi içerisinde koleksiyonları bulunmaktadır. Bu koleksiyonların bilinmesi, tahkik çalışmaları için önem taşımaktadır:

Görsel 36 Süleymaniye Kütüphanesine Bağlı Kütüphaneler

Araştırmacılara kolaylık sağlaması amacıyla yukardaki kütüphanelerde yer alan koleksiyonları aktarmayı uygun görüyoruz. Zira koleksiyonları bilmek, yazma eser arayıcıları için önemlidir:

Görsel 37 Süleymaniye Kütüphanesindeki Kolleksiyonlar

ATIF EFENDİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONLARI VE KİTAP SAYILARI

SIRA NO	KOLEKSİYON ADI	YAZMA	MATBU	MECMUA	TOPLAM
1	ATIF EFENDİ	2616	262		2878
2	ATIF EFENDİ EKİ	230	2165		2395
3	MEHMET ZEKİ PAKALIN	190	6780		6970
4	MEHMET ZEKİ PAKALIN MECMUA			417	417
	GENEL TOPLAM	3036	9207	417	12660

NURUOSMANİYE YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONLARI VE KİTAP SAYILARI

SIRA NO	KOLEKSİYON ADI	YAZMA	MATBU	TOPLAM
1	NURUOSMANİYE	4881	76	4957
2	BAYRAM PAŞA	79	1	80
3	MÜTEFERRİKA	96	-	96
4	FİHRİST	7	-	7
	GENEL TOPLAM	5063	77	5140

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'deki tüm yazma eserlerin ortak bir portalde tarama imkânı sağlamaktadır. Üyelik girişi olmaksızın basit tarama yapılabilmektedir. Ancak orijinal metni indirebilmek için üyelik şartı bulunmaktadır:

http://www.yazmalar.gov.tr/

Ayrıca İSAM Türkiye Kütüphaneleri veri tabanında yazma eserler ve matbu eserlerin ilk matbaa ya da taş baskı nüshalarının yeri gösterilmektedir:

Görsel 38 İSAM Türkiye Kütüphaneleri Veri Tabanında Yazma Eserler Arama

Ana Sayfa | Yeni Web Arayüzü | İSAM Kütüphanesi | Türkiye Kütüphaneleri VT | Makaleler VT | Dokümantasyon VT | İlahiyat Makaleler VT | Türk Tarih, Edebiyat, Kültür ve Sanat Makaleleri VT
İlâhiyat Fakülteleri Tezler Kataloğu VT | Hüseyin Hilmi Paşa Evrakı | Yusuf İzzeddin Efendi Ailesi Evrakı | Kemal Batanay Müzik Arşivi | Muhammed b. Tâvît et-Tancî Evrakı | Veysel Paşa Evrakı
Ziyad Ebüzziya Evrakı | Orhan Şaik Gökyay Evrakı | Mehmed Safayhi Evrakı | Cüneyd Kosal Türk Musikisi Arşivi | Osmanlıca Makaleler VT | Risaleler VT | Osmanlı Salnâmeleri VT
Rıza Tevfik Bölükbaşı E. | Kadı Sicilleri Kataloğu VT | M.A. Ulema Sicil Dosyaları |

İlk Sayfa | Önceki Sayfa | 3 : 1 - 3 | Sonraki Sayfa | Son Sayfa Arama

000007 KÖPRÜLÜ Mehmed Asım Bey	297.2 Arapça	Hüseyin b. Muhammed el-Haddadi, 1207/1793 **Risale fi Tefsiri Kavlihi Teala Fe-Lemma Beleğa Maahu's-Sa'ye.** / Hüseyin b. Muhammed el-Haddadi müst. Müellif Hattı. -- [y.y.] : Yazma, [t.y.] 15-16 vr. 1. Tefsir
KHK306 KASTAMONU YEK.	297.211 Arapça	Ebû Nâsır Ahmed b. Muhammed b. el-Haddadî **et-Tefsîr.** / Ebû Nâsır Ahmed b. Muhammed b. el-Haddadî. -- [y.y.] : Yazma, [t.y.] 199 yk. ; 18 st.; 200x145-155x105 mm. (Arap-Nesih) Kısmen renkli, kalın abâdî Asıl metin üstü kırmızı ile çizgili, sırtı ve sertabı açık kahverengi meşin, mıklebli, desenli kağıt kaplı kalın mukavva cild. Fatiha'dan Suretu'l-En'am'ın 163. ayetinde kavl-i celilinde kalmaktadır. Yazarın adı 1a'dan alınmıştır. İsmail bey medresesinden alınma.
KHK453/04 KASTAMONU YEK.	297.7 Osmanlıca	Azîz Mahmûd Hüdâ'î b. Fazl-Allâh Seferihisârî, (950-1038/1543-1628) **Esile ve ecvibe.** / Azîz Mahmûd Hüdâ'î b. Fazl-Allâh Seferihisârî. -- [y.y.] : Yazma, [t.y.] 32b-33b yk. ; 27 st.; 160x90-120x150 mm. (Arap-Nestalik) Üzüm taç filigranlı Çaharkuşe meşin, mıklebli ebru cild. Sual ve cevaplar kırmızıyla. Kendisine biat eden Bonaluka (Bosna)lı Musafi Efendi'nin sorduğu onyedi sual ile cevaplarını içerir. Sonuna (33b-35a arası) Hüdayî'nin Belgrad'l Mühir Efendi'ye gönderdikleri tasavvuf konulu uzun mektubu yazılıdır. 37a-39b arasında da Beyzavî İsra Sûresi tefsirindin bir parça ve kenarlarında Haddadî, Ebu'l Leys'den nakiller. 40-71 arasında işe Birgili7nin Tarıkatü'l Muhammediye'sin Muhammed el-Kurdî'nin yaptığı şerhten parça parça aktarmalar yapılmıştır.

Bu veri tabanında arama yaparken yazma eser kütüphanelerinin isimlerini ve *koleksiyon* isimlerini bilmek gerekir. Mesela yukarda bulunan ilk sonuçta, Haddadi'ye ait eserin ilgili kütüphanedeki katalog ismi ve numarası verilmektedir. Köprülü, Süleymaniye Kütüphanesi'nin ana koleksiyonlarından biridir. Mehmet Asım Bey'de bunun altında yer almaktadır:

KÖPRÜLÜ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONLARI VE KİTAP SAYILARI

SIRA NO	KOLEKSİYON ADI	YAZMA	MATBU	BELGE	TOPLAM
1	FAZIL AHMED PAŞA	1604	43		1647
2	HACI AHMED PAŞA	359	21		380
3	MEHMED ASIM BEY	574	174		748
4	KÖPRÜLÜ İLAVESİ	TASNİF EDİLİYOR			0
	GENEL TOPLAM	2537	238	0	2775

Ayrıca İSAM Türkiye Kütüphaneleri veri tabanında yazma eserler ve matbu eserlerin ilk matbaa ya da taş baskı nüshalarının yeri gösterilmektedir:

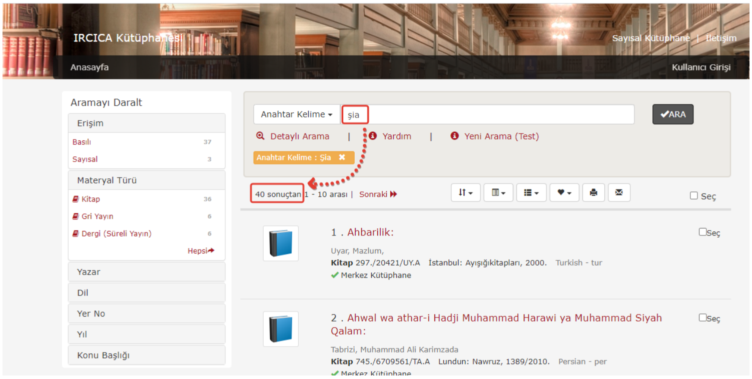

1.5. Ircica

https://library.ircica.org/

İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) bünyesinde yer alan kütüphane, 1980 yılında İstanbul'da faaliyete başlamıştır.

Görsel 39 IRCICA Kütüphanesi

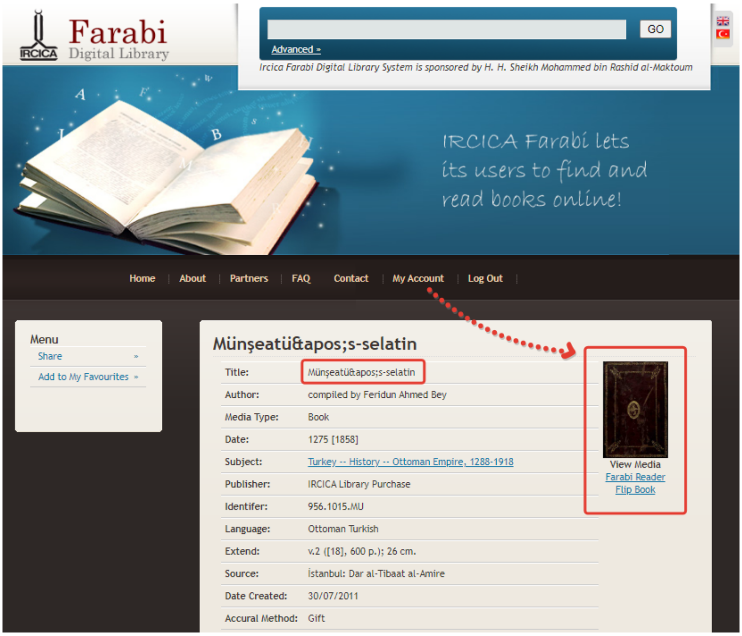

1.6. Farabi Sayısal Kütüphanesi

https://e-library.ircica.org/

IRCICA kütüphanesi bünyesinde, İslam ilimlerine ait pek çok nadir eserin yer aldığı *Farabi Sayısal Kütüphanesi* oluşturulmuştur. Kütüphane bünyesinde çeşitli koleksiyonlar bulunmaktadır. Başlıcaları, Kur'an, İslam mimarisi, Osmanlı salnameleri, harita ve fotoğraf, Osmanlı dönemi eserleri, yazmalar, Takvim-i vekâyi, hat levhaları, Ortadoğu'ya ait nadir eserler koleksiyonlarıdır. Sayısal kütüphaneye üye olan kullanıcılar, metinlerin pdf dosyalarına erişebilmektedir.

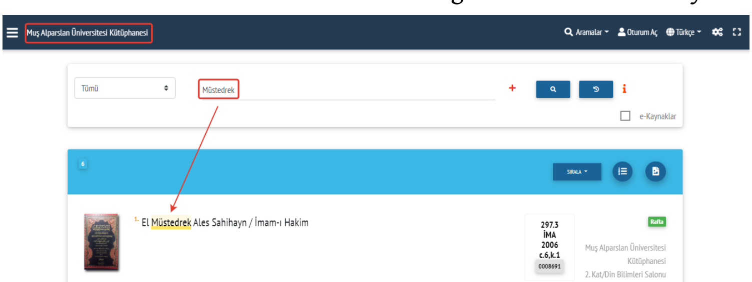
Görsel 40 IRCICA Farabi Dijital Kütüphane

1.7. Üniversite Kütüphaneleri

http://libris.bahcesehir.edu.tr/yordambt/yordamtk.php#

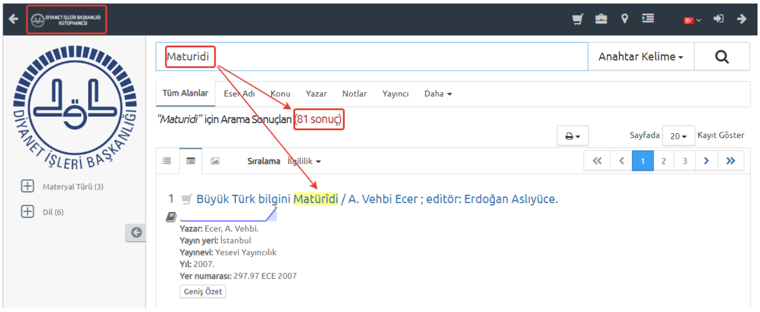
Türkiye'de günümüz itibariyle iki yüzü aşkın üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin kendi bünyelerinde müstakil kütüphaneleri bulunmaktadır. Pek çoğu lisans ve lisansüstü öğrencilerinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumdadırlar. Bazı üniversitelerin kütüphaneleri ise daha kapsamlı boyuttadır. Birçok üniversite kütüphanesi kurumsal olarak YORDAM veri tabanı üzerinden katalog tarama hizmeti vermeye devam etmektedir.

Üniversite kütüphaneleri dışında Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi gibi bazı devlet kurumlarının ve bazı özel vakıfların İslam İlimleri'ne hususi kütüphaneleri de bulunmaktadır:

https://kutuphane.diyanet.gov.tr/

Görsel 41 DİB Kütüphanesinde Tarama

2. Uluslararası Kütüphaneler

Uluslararası veri tabanları başlığı altında bazı veri tabanlarını tanıtmıştık. Ancak bazı kütüphanelerin kendi bünyelerini, müstakil web sayfaları yoluyla erişime açmışlardır. İlgili mecralarda birçok kütüphanenin varlığından bahsetmek mümkündür. Araştırmacı, internet üzerinden konu, yer ve tarih standartlarına göre kendisine en uygun erişime açık kütüphaneyi bulabilecektir. Özellikle sosyal bilimlerde kitap sayfasına kadar inen bazı kütüphaneler bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin sayısı çok olmakla birlikte bu niteliğe sahip bir örneklem sunacağız.

2.1. Biblioteca Digital Hispánica

http://www.bne.es/es/Catalogos/BibliotecaDigitalHispanica/Inicio/index.html

Endülüs dönemi ve sonrası İspanya'da bulunan tarihi dokümanların, belgelerin, İslam ilimlerine ait yazmaların bulunduğu bir kütüphanedir. Kütüphanenin erişime açtığı belgelerin pdf ya da jpg formatında indirilmesi mümkündür.

Görsel 42 Biblioteca Digital Hispánica

2.2. King Fahd National Library

http://ecat.kfnl.gov.sa:88/hipmain/index.htm

Kral Fahd Kütüphanesi, nadir yazma eserlerin en sık bulunduğu kütüphanelerden birisidir. Bunun yanı sıra bilimsel yayınların da erişimine olanak sağlamaktadır.

Görsel 43 King Fahd National Library

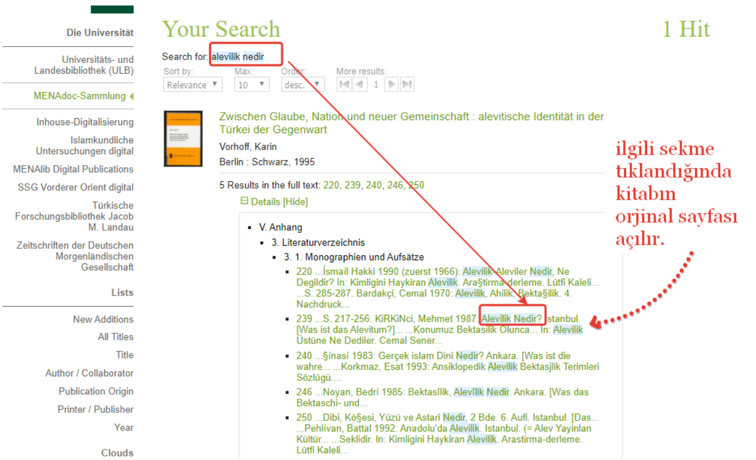

2.3. MENAdoc

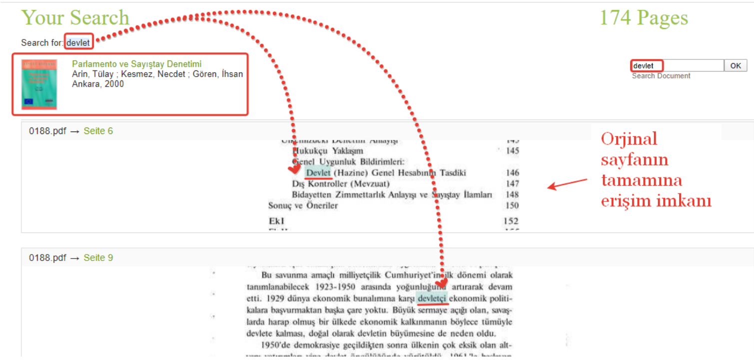
http://menadoc.bibliothek.uni-halle.de/

Almanya merkezli bir sitedir. Bununla birlikte farklı dillerde yazılan kelimeleri de arayabilmektedir. MENAdoc, kavram ile tarama yapmak için uygundur. Anahtar bir kelime yazıldığında bu kelimenin geçtiği kitapların sayfalarının orijinal görüntüleri verilir. Görüntüye tıklandığında ilgili sayfanın tam resmi de görünür. Sitede daha çok din bilimleri, felsefe ve Türkiye ile ilgili sosyal-siyasal meselelere dair eserler bulunmaktadır.

Görsel 44 MENAdoc Tarama

Başka bir örnek, tarama olarak devlet kelimesi arandığında karşımıza şu tür veriler çıkmaktadır:

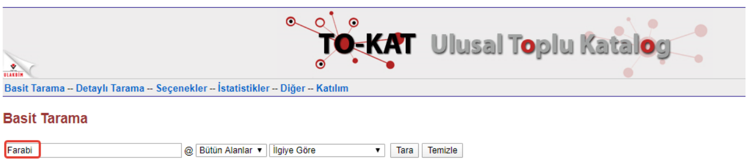
3. Kütüphane Katalogları

Kütüphane katalogları, bir kütüphanede bulunan kitap ya da materyalleri kabul edilmiş bir sistematiğe göre sıralayan ve yerlerini gösteren kayıtlardır. Önceleri karton fişlerde ya da defterlerde tutulan bu bilgiler, dijitalleşme sürecinde sanal ortama taşınmıştır. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte bu kataloglar, erişime açılmıştır. Günümüzde birçok kütüphanenin kataloglarını topluca kullanıcıların hizmetine sunan küresel web sayfaları mevcuttur. Bu mecralar üzerinden Türkiye'de basılmış bir kitabın dünyanın hangi kütüphanelerinde var olduğunu görebilmek artık mümkündür.

3.1. TO-KAT

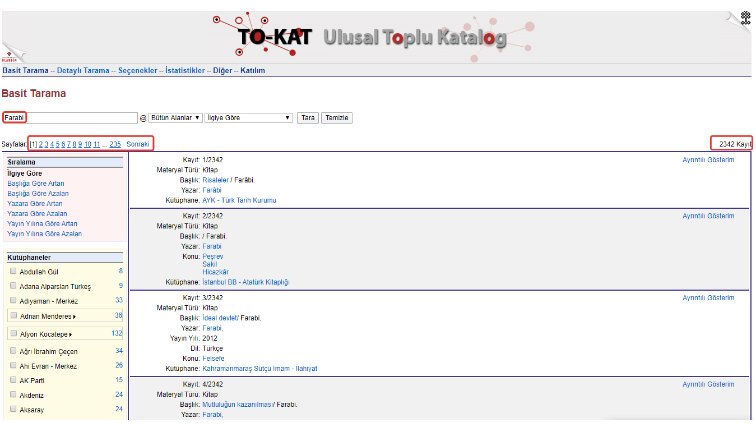
http://www.toplukatalog.gov.tr/

Çevrimiçi *Ulusal Toplu Katalog*'da aranan bir materyalin, hangi kütüphanede olduğu bilgisi ve erişimi sağlamaktadır. Ayrıca çeşitli dillerde tarama imkânı da sunmaktadır.

Arama yapıldıktan sonra çıkan sonuçlar yıllara, yazara ya da başlığa göre düzenlenebilmektedir.

Görsel 45 TO-KAT Ulusal Toplu Katalog Kullanımı

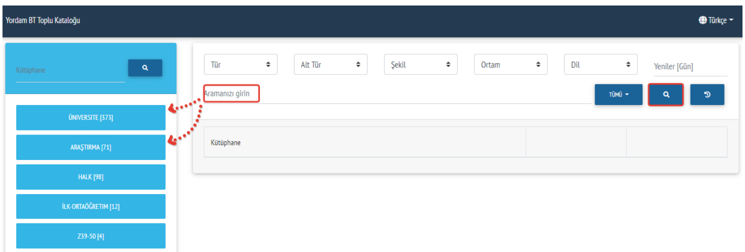

3.2. Yordam

http://www.yordambt.com/

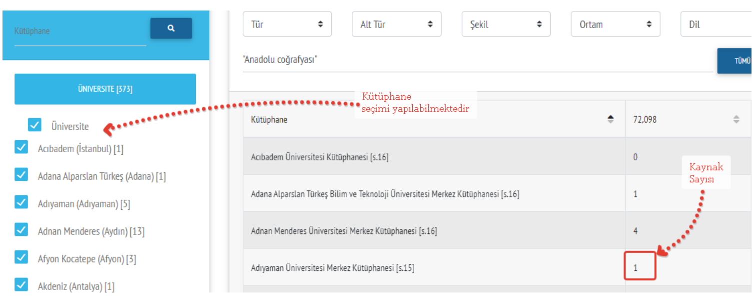
Birçok üniversite, araştırma merkezi, halk kütüphanesi yordama kayıtlı olarak çalışmaktadır. Yordam, "Kütüphane Bilgi Belge Otomasyonu" fonksiyonu icra etmektedir. Örnek: http://libris.bahcesehir.edu.tr/yordambt/yordamtk.php#

Türkiye'deki tüm üniversiteleri tek bir platformda birleştirme eğilimde olan Yordam, sizi ilgili üniversitenin kütüphanesine yönlendirmektedir. Arama yapılırken Başlık, Yazar, Anahtar Kavramlar üzerinden tarama yapılabilir. Daha sonra eserlerin olduğu kütüphaneler dökümü sağlanmaktadır. Okuyucu buradan istediği kütüphaneden raf numarası ve eserin durumuyla ilgili bilgi alabilmektedir.

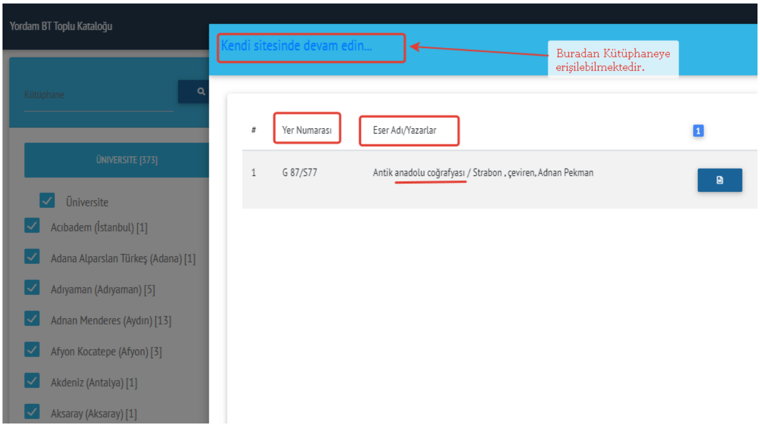

Arama sırasında çalışmaların bulunduğu kütüphanelere göre filtrelenebilmesi mümkündür. Ayrıca üniversite kütüphaneleri arasında seçim yapılabilmekte ve bulunan kaynakların sayısına erişilebilmektedir.

Görsel 46 Yordam

Bilgi bulunduktan sonra kitabın yer aldığı raf bilgileri ve kayıt sayıları, "kendi sitesinde devam edin" sekmesi tıklanarak öğrenilebilir.

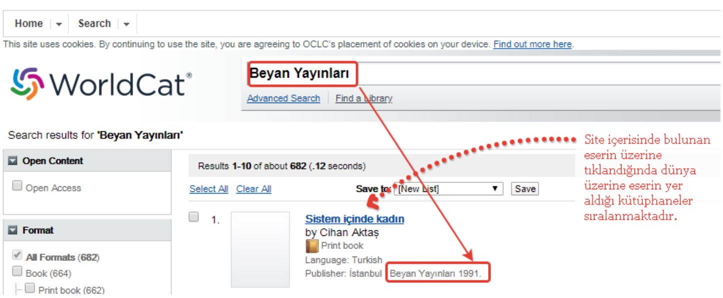
3.3. WorldCat

https://www.worldcat.org/

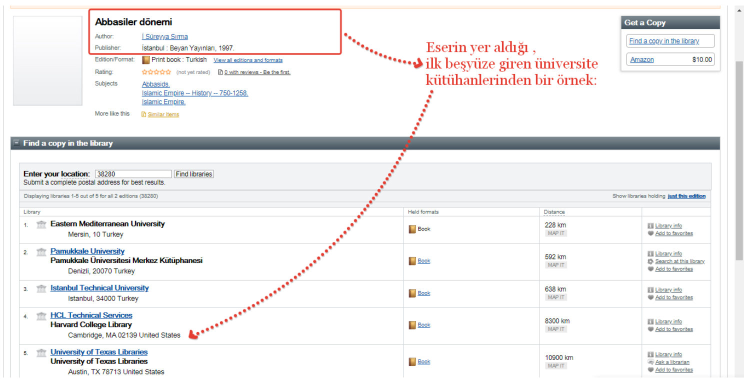
Ülkemizde bir yayınevinin uluslararası sayılabilmesinin şartlarından birisi, dünyanın *ilk beş yüz üniversitesi* sıralamasında bulunan üniversite kütüphanelerinde söz konusu yayınevinin eserlerinden bazılarının bulunmasıdır. Bu eserlerin tespitinde ise *WorldCat* sitesi, veri sağlayıcılığı hizmeti sunmaktadır.

WorldCat, bir yayınevinin uluslararası olduğunu belgeleme imkânı sağlayan kataloglardan birisidir. Herhangi bir yayınevinin uluslararası yayınevi statüsünde olup olmadığını tescil etmek için ÜAK tarafından çeşitli nitelikler aranmaktadır. Bir yayınevinin tespiti için arama yaparken yayınevinin adı yazılmalıdır.

Görsel 47 WorldCat Kullanımı

WordCat, Dünya üzerindeki kütüphane kataloglarında eser arama imkânı verir.

4. Haritalar ve Atlaslar

İlahiyat disiplinleri içerisinde bazı alanlarda harita ya da atlas gibi görsel materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı dönemlere ait tarihi haritalar, güncel siyasi-coğrafi haritalar konuların anlaşılması, zihinlerdeki mekân tasavvurunun netleşmesi hususunda önem arz etmektedir. Horasan, Maveraunnehir, Bilâd-ı Şâm, Hicâz ve Sevâd-ı Irak gibi İslam coğrafyası içerisinde bulunan siyasi sınırlar ötesindeki bölgeleri gösteren haritalar da tanımlama ve kanıtlama açısından mühimdir. Filhakika haritanın kendisi, bir algı oluşturma malzemesi olarak da kullanılmaktadır. Mesela dünyada birkaç farklı dünya haritası bulunmaktadır. Her bir medeniyet kendisini merkezi noktaya koyarak haritalar ve bölge isimlendirmeleri yapmaktadır. Bundan dolayı İslam Tarihi, Mezhepler Tarihi, Kelam, Dinler Tarihi araştırmalarında harita seçimlerinin önem arz ettiğini söyleyebiliriz.

4.1. Dünya ve Bölge Haritaları

https://www.loc.gov/maps/?q=Islam

Yukarda linki verilen web sayfasında pek çok alan, konu ve tarihle ilgili haritalar bulunmaktadır. Site, internet aracılığıyla haritaların yüksek çözünürlükte haritaların ya da görsellerin indirilmesine imkân sağlamaktadır.

4.2. İslam Düşünce Atlası (İDA)

https://www.islamdusunceatlasi.org

İslam Düşünce Atlası (İDA), özellikle Kelam, Fıkıh, Hadis ve Tasavvuf disiplinleri üzerinden coğrafya, tarih ve müellif değişkenlerine göre ilinti kurarak bilgi sunumu yapan senkronize bir atlastır. İDA, İslam düşüncesini yeni bir dönemlendirme iddiasıyla dört döneme ayırmaktadır. Bu dönemler, klasik, yenilenme, muhasebe ve arayışlar dönemidir.

İDA, yukarda sayılan ilahiyat disiplinlerinin farklı dönemlerdeki hareketliliğini ve irtibatlarını gösterir. Ayrıca gösterdiği her bir disiplin, dönem ve âlim ile ilgili bilgiler de sunar. Bu atlasın matbu hali, üç cilt olarak yayınlanmış olup ayrıca yukardaki link üzerinden hizmet sunmaya devam etmektedir. Atlas içerisinde yer alan dönemler ve o dönemlerdeki âlimler ayrı haritalar halinde matbu olarak basılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ATIF ARAMA

Herhangi bir esere yapılan atıflar, o eserin önemsendiği, ilgi gördüğü ve genel mefkûreye katkı sağladığı şeklinde algılanmaktadır. Atıf almak, son dönemlerde ön plana çıkmış, YÖK atama kriterlerinde yer almış kıstaslardan biridir. Ayrıca akademik teşvikte de puan kazandıran maddelerden biri olmuştur. Akademisyenlerin kendi atıflarına erişebilmelerinin çeşitli mecraları bulunmaktadır.

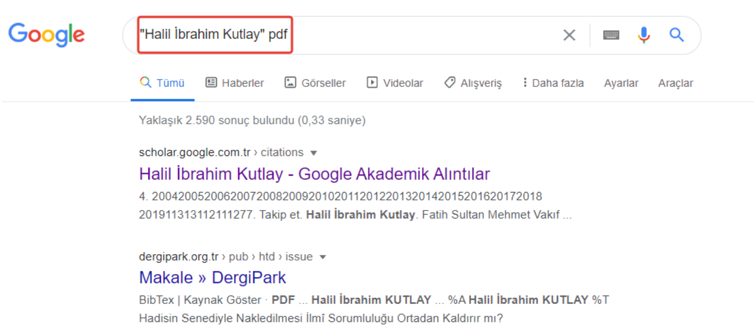
1. Google Akademik

scholar.google.com

2004 yılında kurulan *google scholar*, uluslararası bir platform olup en yaygın atıf tarama mecrasıdır. Google Scholar, Google'nin akademisyenlere sunduğu bir hizmettir. Maksimum istifade için *google* hesabı ve *Google scholar* üyeliği oluşturmak gerekmektedir.

Araştırmacıların yayınlarını yükleyebileceği bir platformdur. Üyelik tamamlandıktan sonra *Google scholar* kendisi de kişinin yayınlarını sayfasına ekleyebilmektedir. Ayrıca her bir yayına yapılan atfı rakamla gösterip yönlendirmektedir. Tespit edilen atıfları yıllara göre de sıralamaktadır. Bundan dolayı kişisel bilgilerinin güncelliğine dikkat etmeleri yararlıdır.

Görsel 48 Google scholar Aracılığıyla Atıf Taraması

Google'nin ana sayfası da atıfları bulma hususunda işlevlidir. Tırnak içerisinde yazılan yazar "ismi ve Soyadı" ya da "Soyadı, Adı" ile birlikte pdf ifadesi ya da "çalışmanın anahtar bir kelimesi + pdf" ifadesinin girilmesi suretiyle de birçok atıf tespit edilebilir. Google ana ekranında atıfların bulunması hususunda şöyle bir taktik izlenebilir: Atfı aranacak akademisyenin adı, soyadı ya da soyadı, adı tırnak içerisinde yazılıp akabinde *filetype:pdf* yazıldığında ilgili kişinin adının geçtiği tüm pdf dosyalar sıralanmaktadır. Bu dosyaların içerisinden atıflar kolayca bulunabilir. *filetype:doc* yazıldığında ise word türü belgeler sıralanmaktadır. Bu hususta Google ana ekranının Google scholardan daha işlevsel olduğu düşünülmektedir.

Farklı ifadelerle yapılacak aramalar, *Google* arama motorunda ve *Google Scholar*'da sonuçları değiştirebilmektedir. Ayrıca bazen aktif olamayan veri sağlayıcılardaki atıflar silinebilmektedir. Bundan dolayı araştırmacıların kendi çalışmalarına yapılmış atıfları kaydetmeleri faydalı olacaktır.

2. Microsoft Academic

https://academic.microsoft.com/home

Bir başka küresel atıf tespit platformu da Microsoft'un akademik indeksidir. Akademisyenlerin yayınlarını ve bunlara yapılan atıfları, güzel bir senkrizasyon ile sunan Microsoft, 2016 tarihinden itibaren hizmet vermekte olup şu an itibariyle 260 milyondan fazla yayını indekslemiştir. Microsoft akademinin arama motorunda 88 milyon civarında bilimsel dergi makalesi bulunmaktadır.

3. AD Scientific Index

https://www.adscientificindex.com/

Dünya'nın en etkin bilim adamlarının çeşitli standartlara göre sıralandığı ve atıflarının *H-INDEX*, *I10 INDEX* ve toplam atıf sayıları itibariyle sıralanıp senelik olarak yayınlandığı bir web sayfasıdır.

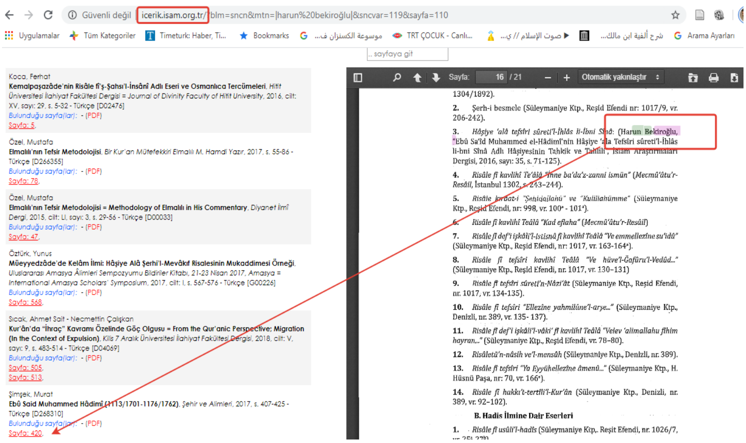
WOS ve benzeri uluslararası bazı indeksler, belirli kriterlerle akademik bilimsel dergileri taramaktadır. Türkiye'de neşredilen İlahiyat ve İslami ilimler disiplinindeki bilimsel dergilerin bu standartları yakalayamaması, bu gibi uluslararası indekslerde ilahiyat dergilerinin yer almasını kısıtlamaktadır. Bundan dolayı uluslararası dergilerde, ilahiyat makalelerine yapılan atıflar sınırlı kalmaktadır. Öte yandan interdisipliner çalışmalar, bu gibi indekslere girmeyi kolaylaştıracaktır. Bununla birlikte bu indeksin listesinde, bazı ilahiyatçılar yer almaktadır.

4. İSAM

www.icerik.isam.org.tr

İSAM bünyesinde yer alan www.icerik.isam.org.tr adresinden atıflara ulaşılabilmektedir. Taranacak isim girildikten sonra çıkan verilerin görülebilmesi için son sekmeye kadar kontrol edilmesi gerekir. Arama yapılırken isimleri tırnak içinde yazmak önem arz etmektedir. Örneğin "harun bekiroğlu" şeklinde aramak gerekir. Ayrıca "Bekiroğlu, harun" seçeneği gibi farklı yazım ihtimallerini de unutmamak yararlıdır.

Görsel 49 İSAM İçerik Tarama

5. ACARINDEX

https://www.acarindex.com/

2014 yılında kurulan Acarindex, üyelik girişi ile hizmet sunan, ülkemizdeki önemli atıf dizinlerinden biridir. Atıf veri tabanının dışında makale, kitap, kitap bölümü ve bildiriler veri tabanı hizmeti de sunmaktadır.

6. ASOS İndeks

https://asosindex.com.tr/

Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler alanında yayın yapan dergileri indekslemek ve dergilerde yayınlanan makalelere yapılan atıfları araştırmacılara sunmayı hedefleyen ASOS indeks, ulusal indekslerden biridir. Tam metinlere ulaşma imkânı sunan indeks, çok sayıda akademik dergiyi taramaktadır. Aşağıda iki başlık halinde incelenecek olan *Sobiad*, *Bookcites* ve *http://atiftarama.com/* markaları, ASOS indeks kuruluşudur.

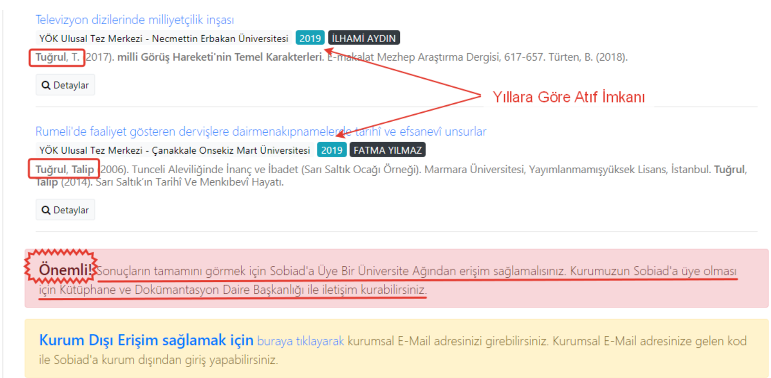
7. SOBİAD

https://atif.sobiad.com/

Türkiye'deki atıfların önemsenmeye başlamasından sonra bazı sivil platformlar kurulmuştur. SOBIAD, bu sivil platformların en önemlilerindendir. Şu an itibariyle 1326 dergi taranmaktadır. Yayınlar Fen, Sosyal ve Sağlık şeklinde tasnif edilmiştir. Sobiad'a tam erişim için kurumsal üyelik gerekmektedir. Dolayısıyla üniversite kütüphanelerinin üyelikleriyle tam erişim sağlanabilir. Sobiad atıf dizini, bireysel erişimlerde sınırlı bilgi paylaşımı yapmaktadır.

Görsel 50 Sobiad Atıf Tarama

8. Bookcites

https://bookcites.com/index.jsp

ASOS bünyesinde bulunan Bookcites indeksi, matbu kitaplardaki atıflara odaklanmış bir atıf dizinidir. Bu indeks, kitaplara odaklanması itibariyle diğer dizinlerden farklılaşmaktadır.

Bookcites'in tam kullanımı için üye bir üniversite ağında bağlanma şartı bulunmaktadır. Üniversite üyeliği ve ağı söz konusu olmadan sadece sınırlı sayıda sonuçları sunmaktadır.

9. Diğerleri

Yukarıda haklarında bilgi verdiğimiz Ulakbim TRDİZİN ve Davet Atıf Dizini gibi ulusal veri tabanları yayınlara yapılan atıfları da tespit etmektedir.

Akademisyen platformları olarak tanımlanabilecek www.academia.edu.tr ve www.researchgate.net platformlarından da atıflara ulaşmak mümkündür. Bu sosyal ağlar, tespit ettiği atıfları üyelerine bildirmektedir.

Bunların dışında atıfları bulmak amacıyla tasarlanmış çeşitli web sayfaları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

https://www.semanticscholar.org/

http://atiftarama.com/

SONUÇ

İlahiyat çalışmalarında yararlanılması gereken veri tabanları, dizinler, online kütüphaneler ve diğer erişilebilir akademik kaynaklarla ilgili bu çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz tespitler aşağıda sıralanmıştır:

1. Akademik çalışmalarda veri tabanları, çalışılacak konunun birincil ve ikincil kaynaklarını tespit etme ve onlara ulaşma hususunda başat rol oynamaktadır. Bu hususta kütüphanelerin işlevini yaptıkları hatta kütüphanelerin önüne geçtikleri de söylenebilir. Kütüphaneler de bu yeni tirende ayak uydurma ve veri tabanı oluşturma eğilimindedirler.

2. Veri tabanlarından ve ilmi-akademik yazıcılığa dair oluşturulmuş programlardan azami istifade edebilmek için bilgisayarı kullanma kabiliyeti ön plana çıkmakta, bu yeti akademik üretimi arttırmaktadır. Artık İslami ilimlerle bilgisayar arasında düne nazaran daha büyük bir bağ vardır.

3. Bazı veri tabanları, metin içi tarama imkânı oluşturmuş durumdadır. Bu okuma biçiminin yaygınlaşması beklenmektedir. Bilgisayarlardaki farklı formatlardaki dosyalar da taranabilmektedir. Hatta fotoğrafı çekilmiş yazıların taranmasını sağlayan programlar dahi mevcuttur.

4. Akademik yazım çerçevesinde *zotero* ve *citavi* gibi depolama, tarama, dipnotlandırma hizmeti veren programlar her geçen gün yaygınlaşmaktadır.

5. Tüm akademik çalışmalara tek bir veri tabanı üzerinden erişmek mümkün değildir. Yaptığımız araştırmalar neticesinde gerek ulusal gerek uluslararası veri tabanlarının var olan tüm akademik yayınları kapsayıcı olmadığı ve konu bazlı aramalarda birçok farklı veri tabanı üzerinden ancak var olan literatüre ulaşmanın mümkün olduğu tespit olmuştur.

6. Veri tabanlarının önemli bir kısmı kullanım için üyeliği şart koşmaktadır. Milli Kütüphane üyeliği, bazı veri tabanlarına erişim imkânı sağlamaktadır.

7. Bazı kütüphane kayıtları ve veri tabanları, belirli konular ya da alanlarla sınırlıdır.

8. Bazı kütüphane ve veri tabanları, ilmi materyallerin sadece isimlerini verirken bazıları tam erişim sağlamaktadır. Günbegün tam erişim sağlayan veri tabanlarının ön plana çıktığı gözlemlenmektedir.

9. İslami ilimlere yönelik müstakil veri tabanlarının oluşturulması hususunda bir yükselişin olduğunu söylemek mümkündür.

10. İslam ilimler sahasında özellikle Arap dünyasında ve batıda oldukça zengin veri tabanları bulunmaktadır. İlgili veri tabanları genellikle bulunduğu ülkenin diliyle hizmet verdiği için özellikle Arapça ve İngilizce bilmek, önem arz etmektedir. Veri tabanları birincil kaynaklara ulaşma imkânı sağlamaktadır. Ayrıca yabancı dillerdeki muasır çalışmalara da bu mecralardan ulaşmak yine imkân dâhilindedir.

11. Uluslararası veri tabanlarının bazılarında yabancı dillerde yapılmış ülkemize dair hususi çalışmalar bulunmaktadır.

12. Dijitalleşmenin yoğunlaştığı günümüzde akademisyenlerin yaptığı her bir çalışmayı ilgili elektronik zemine aktarması elzemdir. Zira akademik yayınlarda uluslararası ve ulusal bazdaki dizinlerde taranmak, ölçü olup ayrıca saygınlık olarak kabul edilmektedir. Ulusal ya da uluslararası dizinlerde/*indeks* taranan dergilerdeki yayınlar oldukça önemsenmektedir. WOS gibi dizinlerde taranan İlahiyat alanındaki bilimsel yayınların azlığı, bu tür uluslararası listelerde ilahiyatçıların yer almasını kısıtlayan hususlardandır.

13. Günümüzde araştırmacılar artık ilmi materyalleri büyük oranda dijital olarak depolamaktadırlar. Özellikle makalelerin dijital olarak yayınlanması buna imkân sağlamaktadır. İslami ilimlere dair birçok eserin pdf şekillerinden ibaret arşivlemeler yaygınlaşmıştır. Artık birçok ilahiyatçının tasnif edilmiş dijital kütüphanesi mevcuttur.

14. Dijitalleşme bir konuya ait hususi materyallerin bir araya getirilmesi, bir proje çerçevesinde taranabilir ve bütün sayfalarına erişilebilir gibi bir eğilim doğurmuştur. *İslamcı Dergiler Projesi* bunun en güzel örneklerinden birisidir. Şahsi ve kurumsal kütüphanelerde var olan birçok dergi ve içeriklerine artık internet sayfası üzerinden erişebilmek mümkündür.

15. Bazı ticari kitap sitelerinde kurumsal kütüphanelerde bulunmayan eserlere rastlamak mümkündür.

16. Genel olarak veri tabanları taramada sadelik tarzını benimsemişlerdir. Bu sebeple aramalar sırasında â ve – tarzı imla işaretleri genellikle etkili değildir. Ancak ı, i, o, ö u, ü gibi sesli ya da sessiz harfler genellikle etkilidir.

17. Bazı veri tabanlarının sistemsel açığı olabilmektedir. Bundan dolayı ilmi materyalin yazar ismi, isim, anahtar kelime gibi farklı seçenekler üzerinden aranması, ihtiyat gereğidir. Muhakkak bulunması gerekir diye düşündüğümüz bir metin bazen ilgili veri tabanında bulunmayabilir.

KAYNAKÇA

Alakuş, Meral. "12. Türkiye'de İnternek Konferansı". *Bilgi Yönetiminde Dizinler ve Dizinleme*. Ankara: Bilkent Üniversitesi, 2007.

Çiçek, Kemal. "James Douglas Pearson". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/210. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Roper, Geoffrey. "Index Islamicus". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/282. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Taşkın, Zehra vd. "Scopus Dergi Seçim Kriterleri Üzerine Bir Değerlendirme". *Türk Kütüphaneciliği* 30/1 (2016), 8-19. https://DergiPark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48657/618820

https://arsiv.ulakbim.gov.tr/index, Erişim 01 Temmuz 2020

https://idp.org.tr/, Erişim 01 Temmuz 2020

https://ulakbim.tubitak.gov.tr/, Erişim 01 Temmuz 2020

İSAM. http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=4&cat_id=1&chid=11. Kurumsal, ts. Erişim 01 Temmuz 2020

İSAM Makaleler Veri Tabanı. http://www.isam.org.tr/index.cfm?fuseaction=objects2.detail_content&cid=106&cat_id=2&chid=9. Kurumsal, ts. Erişim 01 Temmuz 2020

https://www.youtube.com/watch?v=GhSlbqvIN4A. New Web of Science - Türkçe -. 06 Eylül 2021. Erişim 18 Aralık 2021

https://cabim.ulakbim.gov.tr/ubyt/. Ulakbim Cahit Arf Bilgi Merkezi. 1996. Erişim 19 Aralık 2021

https://www.youtube.com/watch?v=duClxws_PME. WOS'da Bibliyometrik Veri Nasıl İndirilir? 02 Ocak 2021. Erişim 18 Aralık 2021

Veri Tabanları Kaynakçası

https://www.academia.edu/

https://www.almanhal.com/

https://asosindex.com.tr/

https://atif.sobiad.com/

http://atiftarama.com/

https://bibliographies.brillonline.com/browse/index-islamicus

https://davet.org.tr/

https://DergiPark.org.tr/tr/

https://www.doaj.org/

https://www.doi.org/index.html

https://www.ebsco.com/

https://www.ebscohost.com/titleLists/a9h-journals.htm?_ga=2.140489012.605231315.1526987795-2107965226.1502699983

https://emarefa.net/ar/
https://www.elsevier.com/tr-tr
https://www.grin.com/en/
http://hip.jopuls.org.jo/web/ju
https://www.iasj.net/
http://icerik.İSAM.org.tr/
https://islamansiklopedisi.org.tr/
https://journals.indexcopernicus.com/
https://www.jstor.org/
http://ktp.İSAM.org.tr/?url=makaleilh/findrecords.php
https://k-tb.com/
https://kutuphane.diyanet.gov.tr/
https://e-library.ircica.org/
https://library.ircica.org/
http://libris.bahcesehir.edu.tr/yordambt/yordamtk.php#
http://menadoc.bibliothek.uni-halle.de/
http://www.millikutuphane.gov.tr/
https://mjl.clarivate.com/home
https://orcid.org/
https://www.researchgate.net/
https://www.scopus.com/
https://www.sciencedirect.com/search/advanced
https://sci-hub.tw/
https://scholar.google.com
https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/
http://www.toplukatalog.gov.tr/
https://trdizin.gov.tr/
https://ulakbim.tubitak.gov.tr/
https://www.ulakbim.gov.tr/yeniweb/ulakkesif/
http://www.yazmalar.gov.tr/
https://www.yek.gov.tr/
http://www.yordambt.com/
www. webofknowledge.com
https://www.worldcat.org/

Bu çalışma, İslami ilimler özelinde ön plana çıkan ulusal ve uluslararası veri tabanlarını, kütüphaneleri ve atıf tespit eden dijital platformları tanıtmayı amaçlamıştır. Günümüzde literatür taraması genellikle dijital ortamlardaki veri tabanları ile yapılmaktadır. İslami ilimlerin tüm disiplinlerine ait literatürü, ayrıntılarıyla barındıran tek bir veri tabanı mevcut değildir. Birden çok veri tabanı araması ile daha kapsamlı bir literatüre ulaşılması mümkün olacaktır. Ancak önümüzdeki gelişmeler, veri tabanlarının gün geçtikçe kapsamlarını büyüteceklerini göstermektedir. Bu kapsamda klasik kaynaklar, yazmalar, tarihsel kayıtlar, arşiv ve siciller, güncel çalışmalar (kitap, tez, makaleler), akademik ve popüler dergiler, görsel malzemeler (afişler, kartpostallar, pullar vs.), sesli ve görüntülü kayıtlar, gazeteler, bütünüyle dijital ortama aktarılarak bu veri tabanlarının bünyesine kullanıcıların hizmetine sunulacaktır. İslami ilimler akademyası hızlı bir şekilde dijitalleşmektedir. Birçok elektronik ilmi program da gelişimini sürdürmektedir. Araştırmamız, Türkiye İlahiyat ve İslami ilimler fakültelerinin sıklıkla kullanması gereken veri tabanlarının tanıtılmasıyla sınırlandırılmıştır.

OKU OKUT
YAYINLARI

ISBN-13: 978-605-74416-9-0
9 786057 441690